Gemeente Ameland

Kadernota 2026

Bestuursrapportage 2026 en de kaders voor begroting 2027 (-2030)

Inhoudsopgave

1. Inleiding 5

2.1 Programma 1 Bestuur 6

Bestuur 6

Openbare orde en veiligheid 7

2.2 Programma 2 Sociaal Domein 9

Algemene voorzieningen 9

Musea en culturele voorzieningen 11

Maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 12

Jeugdwet 12

Participatiewet 13

2.3 Programma 3 Onderwijs 15

Openbaar primair en voortgezet onderwijs 15

Lokaal onderwijsbeleid 16

2.4 Programma 4 Fysieke leefomgeving 18

Infrastructuur 18

Openbare Ruimte 21

Afval en milieu 23

Ruimtelijke ordening 24

2.5 Programma 5 Economie 26

Toerisme 26

Overige sectoren 27

2.6 Programma 6 Duurzaamheid 28

Energietransitie 28

2.7 Programma 7 Volkshuisvesting 31

Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland 31

Volkshuisvestingsbeleid 33

2.8 Overhead 34

2.9 Dekkingsmiddelen 39

3. Financiën 41

3.1 Inleiding 41

3.2 Eerste begrotingswijziging 2026 43

3.3 Tweede begrotingswijziging 2026 54

3.4 Derde begrotingswijziging 2026, nieuw beleid 55

3.5 Vierde begrotingswijziging 2026, kapitaallasten 56

3.6 Financiële eindsituatie, basis voor meerjarenbegroting 2027 - 2030 57

Bijlagen 59
Bijlage 1: Eerste begrotingswijziging 2026 60
Bijlage 2: Tweede begrotingswijziging 2026 61
Bijlage 3: Derde begrotingswijziging 2026 63
Bijlage 4: Vierde begrotingswijziging 2026 65

1. Inleiding

Deze Kadernota 2026 wordt aangeboden in een bijzondere bestuurlijke context. Op het moment van opstelling is nog geen nieuwe raadsagenda vastgesteld en heeft de vorming van een coalitie nog niet geleid tot een coalitieakkoord. Daardoor ontbreken op dit moment nieuwe politieke beleidskaders die als uitgangspunt kunnen dienen voor de verdere uitwerking van de begroting.

Desondanks blijft het van belang om, binnen de reguliere planning- en controlcyclus, inzicht te geven in de actuele financiële positie van de gemeente en de ontwikkelingen die van invloed zijn op de meerjarenraming. De Kadernota 2026 biedt daarvoor het financiële en beleidsmatige vertrekpunt voor de voorbereiding van de programmabegroting 2027 - 2030.

De beleidsmatige kant bij de programma's wordt in hoofdstuk 2 uitgewerkt. Hierin wordt per programma stilgestaan wat er bereikt dient te worden, de actuele onderwerpen van het lopende beleid (operationele punten zijn weggelaten) en wat het nieuwe beleid/de wensen zijn die aanvullend uitgevoerd gaan worden.

Naar aanleiding van de beleidsmatige keuzes zijn de financiën geactualiseerd en worden deze in hoofdstuk 3 weergegeven en toegelicht. Bij de inleiding van hoofdstuk 3 wordt aangegeven welke begrotingswijzigingen er zijn doorgevoerd.

Vervolgens volgen er nog een aantal bijlagen, waarbij de overzichten van de diverse begrotingswijzigingen worden weergegeven.

Eventuele nieuwe beleidsprioriteiten en financiële keuzes die voortvloeien uit de bestuurlijke en politieke besluitvorming kunnen op een later moment worden verwerkt en via afzonderlijke besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

2.1 Programma 1 Bestuur

De volgende activiteitengroepen vallen onder het programma bestuur:

- Bestuur
- Openbare orde en veiligheid

Bestuur

Wat willen we bereiken?

Het bestuur wil in complexe situaties blijven ontwikkelen door niet alleen te focussen op het ‘wat’ en ‘hoe’, maar ook op het ‘waarom’, met oog voor zowel korte termijnproblemen als lange termijnvisie voor Ameland. Daarbij staat het belang van de Amelander gemeenschap centraal. Daarnaast is de bestuurlijke zelfstandigheid van het eiland een cruciaal uitgangspunt. Samenwerking blijft belangrijk, zowel met andere Waddengemeenten als op nationaal en internationaal niveau. Samenwerking met andere gemeenten of regio’s wordt gezocht, wanneer dat effectief en/of efficiënt is. Kortom: het gemeentebestuur wil dat Ameland een aantrekkelijk eiland blijft waar het goed leven en recreëren is.

Wat zijn we aan het doen?

Transcriptie vergaderingen

Om te voldoen aan huidige en toekomstige wettelijke verplichtingen en om het democratisch besluitvormingsproces zo toegankelijk mogelijk te maken, is in 2026 geëxperimenteerd met het maken van automatische transcripten (letterlijke weergave) van de raads- en raadscommissievergaderingen. Het experiment heeft niet het gewenste resultaat opgeleverd en is daarom stopgezet. Dit levert een besparing op van € 5.000 vanaf 2027.

In samenwerking met de andere Waddeneilanden is besloten om nu de applicatie Debatrijk in te zetten. Debatrijk maakt alle informatie over de gemeenteraad helder en toegankelijk voor inwoners. Voor 2026 wordt hiervoor eenmalig € 7.000 gevraagd en vanaf 2027 structureel € 8.250, de raad heeft hier eerder al apart over besloten.

Deze maatregel draagt bij aan transparantie en betere toegankelijkheid van informatie voor inwoners en andere belanghebbenden.

Participatie

De verwachting dat de gemeente doelgroepen actief betrekt bij beleidsontwikkelingen neemt toe. Participatie wordt in de praktijk steeds beter geïntegreerd in beleidsprocessen, maar er blijft behoefte aan duidelijke richtlijnen, een heldere werkwijze en praktische handvatten. Daarom wordt gewerkt aan een participatieleidraad en wordt de participatievisie geëvalueerd. In 2026 worden beide trajecten verder uitgewerkt.

Samenwerking in Waddenverband

Op 1 november 2023 is de 'Regio Deal De Waddeneilanden' ondertekend, een convenant tussen een viertal ministeries, de provincies Fryslân en Noord-Holland en de Waddeneilanden. De Regio Deal bestaat uit een Rijksbijdrage en regionale financiering, met een totale omvang van € 36 miljoen. Het Rijk heeft een bedrag van € 5 miljoen uitgekeerd voor besteding aan Quick Wins woningbouw (via Terschelling) en € 15,5 miljoen voor het uitvoeren van projecten volgens een vijftal programmalijnen (via Ameland). De regionale financiering wordt gedaan door de provincies en de eilandgemeenten. Voor gemeente Ameland gaat het in totaal om een bedrag van € 1.937.500. Hier is een Reserve Projecten Waddeneilanden voor ingesteld. Inmiddels is door de eilandgemeenten 50% van deze cofinanciering overgemaakt aan de Regiokassier (gemeente Ameland), in 2027 wordt de overige 50% in rekening gebracht.

Samenwerkingsverband De Waddeneilanden is eindverantwoordelijk voor de Regio Deal.

Projecten Regio Deal en Quick Wins woningbouw

Vanuit de Regio Deal is tot nu toe voor € 2,78 miljoen aan middelen toegekend aan de gemeente Ameland, voor verschillende projecten.

Een substantieel deel (€ 1,51 miljoen) van de Regio Deal-middelen is ingezet voor de Quick wins. Het gaat hierbij om Fase 2 woningbouw GWA (€ 610.000), Ambla (€ 800.000) en Paasduinweg (€ 100.000). Met deze bijdragen wordt ingezet op versnelling van woningbouw en het vergroten van de beschikbaarheid van woningen op Ameland.

Daarnaast is € 1,27 miljoen aan Regio Deal-middelen toegekend voor projecten die bijdragen aan de inhoudelijke programmalijnen. Het gaat hierbij onder andere om herinrichting van De Vleijen (€ 275.000), Energierotonde Ballumerbocht (€ 700.000), zoetwaterbeheer (€ 225.000) en onderdelen van het accommodatiebeleid.

Daarnaast zijn er verschillende gezamenlijke samenwerkingsprojecten. Voorbeelden hiervan zijn het samenwerkingsproject zoetwaterbeheer, het onderzoek naar verbreding van het mbo-aanbod, grip op drinkwaterconsumptie en andere gezamenlijke ontwikkelprojecten.

Versterken strategische rol griffie

Door de doorontwikkeling van de griffie middels aanvullende ondersteuning vanuit de ambtelijke organisatie via een dienstverleningsovereenkomst ontstaat meer ruimte voor de strategische ondersteuning van de raad.

Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Ameland is een gemeente waar iedereen zich prettig, veilig en beschermd voelt. Toezicht en handhaving is nodig voor een veilige en leefbare gemeente.

Op een toeristisch eiland als Ameland komen regelmatig veel mensen bij elkaar. Er zijn dan ook afspraken nodig over onder meer het gebruik van de soms beperkte ruimtes, het houden van evenementen, openingstijden het gebruik van voorzieningen en het terugdringen van (geluids-) overlast. Ook op het gebied van een aantal specifieke kwesties, bijvoorbeeld scheepvaart ten noorden van Ameland, ontwikkelingen rondom opvang vluchtelingen, ondermijning, blijft aandacht noodzakelijk.

Gelet op de eilandsituatie is het belangrijk dat de verschillende hulpdiensten in noodsituaties snel en gecoördineerd worden ingezet. Iedereen moet immers kunnen vertrouwen op adequate hulp bij ongelukken en calamiteiten.

Wat zijn we aan het doen?

Openbare orde en veiligheid

Voor openbare orde en veiligheid worden de gemeentelijke inzetplannen geactualiseerd en in het najaar wordt een grote multidisciplinaire oefening georganiseerd. Daarnaast worden de acties uit het uitvoeringsplan 2026 van het Integraal Veiligheidsbeleid gerealiseerd. Er wordt onder andere aandacht besteed aan drugscontroles, weerbaarheid, natuurbrandbestrijding en cyberveiligheid. De politiecijfers, de uitkomsten van de Veiligheidsmonitor en de actualiteiten van 2026 vormen de basis voor het jaarplan 2027, dat aan het einde van het jaar wordt opgesteld.

2.2 Programma 2 Sociaal Domein

De volgende activiteitengroepen vallen onder het programma sociaal domein:

- Algemene voorzieningen
- Sportevenementen
- Musea en culturele voorzieningen
- Maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
- Jeugdwet
- Participatiewet

Voor de activiteitengroep ‘Sportevenementen’ zijn geen bijzondere ontwikkelingen te rapporteren, waardoor deze activiteitengroep niet nader wordt toegelicht in deze kadernota.

Algemene voorzieningen

Wat willen we bereiken?

Algemene voorzieningen zijn laagdrempelige (preventieve) voorzieningen die voor alle inwoners beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld bibliotheekwerk, peuteropvang, (jeugd)gezondheidszorg, sportvoorzieningen, schuldhulpverlening, maatschappelijk werk, welzijns- en dorpshuiswerk en jongerenwerk. Hiermee kunnen (groepen) inwoners vanuit de eigen vraag laagdrempelig deelnemen aan en gebruik maken van gemeenschappelijke voorzieningen die ondersteunen bij maatschappelijke deelname, zelfredzaamheid en participatie op Ameland. Algemene voorzieningen zijn ‘voorliggend’ aan individuele, geïndiceerde, hulp/ondersteuning/zorg.

Wat zijn we aan het doen?

Bibliotheek

Met de verwachte wijziging (tweede helft 2026) van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) per 2027 wordt onder meer een wettelijke zorgplicht voor gemeenten voor de openbare bibliotheek ingevoerd (bibliotheekvoorziening op het eiland, samenwerking tussen bibliotheek en onderwijs, innovatie in netwerk regio Friesland Noord). Voor de extra verantwoordelijkheden en taken worden gemeenten vanaf 2027 via de algemene uitkering van het gemeentefonds financieel gecompenseerd. Voor Ameland bedraagt dit naar verwachting € 100.000 per jaar. In de regio Noord-Friesland werken de gemeenten en de Stichting Bibliotheken gezamenlijk aan beleid en een plan voor de uitvoering. Uitgangspunt is dat de extra inzet overeenkomt met de jaarlijkse extra inkomsten (€ 100.000).

Veld sportlocatie Hollum (amendement)

De gemeenteraad heeft meerdere moties, amendementen en raadsvragen behandeld over de toekomst van de sportvoorzieningen, waaronder het verzoek om onderzoek naar collectorvelden en het amendement waarbij € 600.000 is gereserveerd voor de realisatie van een kunst/grasveld of multifunctioneel veld in Hollum.

De uitvoering van het accommodatiebeleid is leidend. De daarin opgenomen ambities worden uitgewerkt tot concrete voorstellen. Deze zijn bepalend voor de inrichting van de omgeving en daarmee voor de sportvoorzieningen. Op basis daarvan wordt beoordeeld of en hoe de door de raad aangenomen moties en amendementen hierin kunnen worden ingepast en of aanvullend onderzoek noodzakelijk is.

Voorzieningencluster Hollum

Voor het voorzieningencluster Hollum (nabij Ambla) wordt ter uitvoering van het vastgestelde deel van het accommodatiebeleid een plan van aanpak opgesteld. Dit wordt, inclusief een voorbereidingskrediet (voor projectbegeleiding, ruimtelijke verkenning, opstellen plan en programma van eisen, etc.) in de tweede helft van 2026 aan de raad voorgelegd. Uitgangspunt is dat de inhoud en functionaliteit van de voorzieningen, inclusief de kansen/mogelijkheden voor samenwerking (zoals bijvoorbeeld tussen zorg en welzijnswerk), in dit gebied leidend zijn voor de fysieke realisatie (inhoud eerst, dan de ‘stenen’).

Professionalisering Welzijnswerk

Voor de uitvoering van welzijnswerk (laagdrempelige toegang algemene voorzieningen en gebiedsgericht werken (Gebiedsteam)) is de relatie met Stichting Sociaal Werk Ameland meer geprofessionaliseerd. In de afgelopen periode is de uitvoering van financieel advies (inwoners met betalingsproblemen e/o schulden) ondergebracht bij het team Sociaal Werk. Ook is met ondersteuning van P&O van de gemeente de wervingsprocedure voor een nieuwe directeur van de stichting door de RvT gerealiseerd.

Evaluatie subsidiebeleid

Gemeente Ameland verleent jaarlijks subsidies aan diverse instellingen, stichtingen en verenigingen op Ameland. Het plan is om in 2026 het subsidieproces te evalueren, inclusief de basis voor subsidieverlening (algemene subsidieverordening). Vanuit deze basis dienen alle subsidies te worden verleend. Veelal gebeurt dit op basis van onderliggende uitvoeringsregelingen (inhoudelijke verantwoordelijkheid ligt bij de diverse clusters/teams). Gelet op vertraging in het proces van het accommodatiebeleid (aan het gebruik van gemeentelijke accommodatie is subsidie gekoppeld) en het lopende proces van de coalitievorming is het streven de evaluatie in de eerste helft van 2027 af te ronden.

Wat gaan we aanvullend doen?

Preventief medewerker middelengebruik

Sinds een aantal jaren wordt vanuit Sociaal Werk Ameland laagdrempelig een preventief medewerker middelengebruik ingezet. Samen met het Gebiedsteam biedt deze medewerker in een zo vroeg mogelijk stadium ‘achter de voordeur’ ondersteuning en hulp bij verslavingsproblematiek (alcohol, drugs, gokken). Door deze preventieve aanpak worden inwoners eerder en (hopelijk) in een (nog) vroegtijdig stadium geholpen. De wens is de inzet vanaf 2027 structureel te maken en hiervoor de jaarlijkse structurele subsidie aan de Stichting SWA te verhogen met een bedrag van € 25.000. Tot heden werd de incidentele subsidie gedekt via de ‘SPUK IZA/GALA/AZWA’. Per 2027 verandert de opzet van deze SPUK en is de verwachting dat hiermee de subsidie voor de inzet van deze medewerker niet meer kan worden gedekt. Indien in 2027 blijkt dat dit toch mogelijk is, is er sprake van een ‘financiële meevaller’.

DVO gemeente Noardeast Fryslân

Gelet op benodigde expertise in relatie tot onze organisatieomvang is het nodig voor bepaalde zaken en processen gebruik te maken van externe deskundigen. Dat geldt ook voor de complexe inkoopprocedures in het Sociaal Domein/Wmo, toezichthoudende taken op kwaliteit van zorgaanbieders en specifieke advisering en vertegenwoordiging in overlegstructuren van Sociaal Domein Fryslân (SDF). Tot nu toe vond de externe ondersteuning via de gemeente Noardeast-Fryslân ad-hoc, op incidentele basis plaats. Gelet hierop en de gewenste regionale afstemming in Noordoost Friesland is een structurele oplossing wenselijk en is voor de ondersteuning bij de betreffende zaken en processen een concept DVO (Dienstverleningsovereenkomst) met de gemeente Noardeast-Fryslân opgesteld. Na duidelijkheid over de financiële impact van de uitvoering van de DVO (daaraan wordt nog gewerkt) is de DVO definitief en kan deze worden ondertekend. De verwachting is dat voor de uitvoering van de DVO vanaf 2027 jaarlijks een budget van € 20.000 nodig is.

Musea en culturele voorzieningen

Wat willen we bereiken?

Met de activiteitengroep musea en culturele voorzieningen streven we behoud en expositie van het specifieke eilander cultuurhistorisch erfgoed en natuurlijke waarden na. Stichting Amelander Musea (STAM) exploiteert een aantal musea in gebouwen die in erfpacht door de gemeente zijn overgedragen. Via de musea worden exposities gehouden, excursies en activiteiten georganiseerd en worden de eilander scholen betrokken. De Musea vormen een belangrijk onderdeel van het toeristische aanbod op het eiland. Onder het cultuurhistorisch erfgoed vallen ook historische kerken, begraafplaatsen en dergelijke. Daarnaast is de STAM nadrukkelijk betrokken bij onderzoeken en het behoud van de flora, fauna en de natuur op Ameland en biedt het mogelijkheden om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt werk te bieden en ‘mee te laten doen’.

Wat zijn we aan het doen?

Kosten onderhoud

In de tweede helft van 2026 worden voor de gebouwen/musea, die de gemeente in erfpacht aan de STAM heeft overgedragen (Natuurcentrum, Maritiem museum, Sorgdragermuseum, Landbouw-Juttermuseum, Molens), de meerjarenonderhoudsplannen geactualiseerd. Op basis van de samenwerkingsafspraken en de erfpachtovereenkomst is de STAM voor deze gebouwen verantwoordelijk voor het plannen en uitvoeren van het onderhoud. De STAM ontvangt hiervoor een bijdrage op basis van de meerjarenonderhoudsplannen. In de periode 2021-2026 (met voor subsidieverlening de meerjarenonderhoudsplannen uit 2020 als basis) was er sprake van een forse stijging van de onderhoudskosten. Hierdoor wordt verwacht dat vanaf 2027 de bijdrage voor onderhoud met circa € 40.000 per jaar verhoogd moet worden.

Maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Wat willen we bereiken?

Inwoners van Ameland, ook inwoners met beperkingen, kunnen zo lang mogelijk zelfstandig wonen en deelnemen aan de samenleving en sociale activiteiten. Wanneer inwoners in hun dagelijks functioneren problemen ervaren, biedt de gemeente via de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) hulp in de vorm van bijvoorbeeld woningaanpassingen, hulpmiddelen, vervoersvoorzieningen, begeleiding/dagopvang en huishoudelijk hulp.

Een belangrijk uitgangspunt hierbij is zelfredzaamheid, de toepassing van het eigen netwerk en het gebruik van algemene voorzieningen. Op het moment dat dit onvoldoende is, kunnen aanvullend individuele voorzieningen worden ingezet.

Wat zijn we aan het doen?

Begeleid en beschermd wonen

Op basis van de resultaten van de ontwerpfase wordt half 2026 in samenwerking met een externe deskundige en in overleg met betrokken eilander organisaties en betrokken eilanders gestart met de uitwerking van de geadviseerde ontwerpsuggesties. De kosten van de externe inhuur worden financieel gedekt via de afrekening (overschot) beschermd wonen van de centrumgemeente (Gemeente Leeuwarden).

Jeugdwet

Wat willen we bereiken?

Jongeren op Ameland groeien veilig en gezond op tot volwassenen. Voor het opgroeien en ontwikkelen van jongeren is een sterke samenleving nodig. De opvoeding vindt plaats binnen de gezinnen, het onderwijs en in de buurt. Wanneer door omstandigheden onvoldoende sprake is van een gezonde en veilige ontwikkeling, kan basishulp worden geboden via huisarts, jeugdgezondheidszorg, maatschappelijk werk, welzijnswerk, of het gebiedsteam. Wanneer deze lichte ondersteuning niet volstaat, wordt gespecialiseerde jeugdhulp ingezet.

Wat zijn we aan het doen?

Preventie/toezicht en handhaving vermindering alcohol en drugsgebruik jongeren

Vanaf medio 2024 is een gemeentelijk regisseur aanpak middelengebruik jongeren aangesteld. Onder regie van deze gemeentelijke regisseur en in samenwerking met Sociaal Werk Ameland, scholen, GGD/Jeugdgezondheidszorg, ouders, dorpshuizen, politie, Verslavingszorg en andere partijen, wordt deze aanpak in 2026 en verder ontwikkeld en uitgevoerd. Daarbij ligt het accent de komende periode onder meer op ‘ouderbetrokkenheid’. In 2026 wordt de aanpak ook geëvalueerd. De verwachting is dat de aanpak na 2026 wordt voortgezet. Voor de financiering van de genoemde zaken zijn in de begroting, via SPUKS van het Rijk (Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord, AZWA) voldoende financiële middelen beschikbaar.

Voorzieningen Jeugd

Los van de inzet van individuele, specialistische Jeugdhulp zet de gemeente aan de voorkant (preventief) nadrukkelijk in op jeugdvoorzieningen, zoals:

- Inzet jongerenwerk en -activiteiten door SWA (vaak in samenwerking met de BWS en andere organisaties op het eiland);
- Inzet voorschoolse educatie in de kinderopvang;
- Leesbevordering via de Bibliotheek in de kinderopvang en op de basisscholen;
- Uitvoering speelplaatsenbeleid (o.a. nieuwe pumptrackbaan en vernieuwing speeltoestellen);
- Beschikbaar stellen sportvoorzieningen en dorpshuizen;
- Subsidie aan sport- en cultuurverenigingen (met jeugdleden);
- Uitvoering project middelengebruik onder jongeren;
- Inzet Jeugdfonds sport en cultuur.

Hiermee wordt laagdrempelig 'meedoen' aan het positief opgroeien van de eilander jeugd gestimuleerd. Een groot deel van de jeugd maakt gebruik van de voorzieningen.

Participatiewet

Wat willen we bereiken?

Inwoners nemen naar hun mogelijkheden deel aan het arbeidsproces. Wanneer mensen niet zelfstandig in staat zijn om het wettelijk minimumloon te verdienen, biedt de gemeente via de Participatiewet ondersteuning. Bij voorkeur wordt getracht om inwoners, met begeleiding, regulier werk te bieden. Wanneer dit niet lukt, worden extra instrumenten ingezet. Inwoners die moeten rondkomen van een laag inkomen en niet in eigen onderhoud kunnen voorzien, kunnen financiële steun ontvangen in de vorm van bijvoorbeeld bijzondere bijstand, kwijtschelding van gemeentelijke belastingen, of andere minimaregelingen. Ter voorkoming van en begeleiding bij financiële problemen wordt financieel advies gegeven.

Wat zijn we aan het doen?

Individuele voorzieningen

Voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt wordt laagdrempelig de mogelijkheid geboden om met inzet van loonkostensubsidie en begeleiding het wettelijk minimumloon te verdienen en mee te doen in de samenleving. Deze aanpak levert goed maatwerk op. In deze dynamische omgeving is het nodig alert te blijven om vernieuwingen/verbeteringen aan te brengen. In de afgelopen periode is de samenwerking/afstemming met Gebiedsteam, jobcoach, en werkgevers op het eiland (waaronder de groenvoorziening van ons eigen cluster Buitendienst) meer gestructureerd.

Minimaregelingen

De bestaande (gemeentelijke) minimaregelingen zijn in 2025 geïnventariseerd. Op basis hiervan zijn begin 2026 opties voor het actualiseren en aanvullen van de regelingen uitgewerkt. Het streven is om in 2026 de toekomstige minimaregelingen te bepalen. Vanaf 2027 kan dan met de uitvoering worden gestart. Via de website en andere communicatiemiddelen worden inwoners actief geïnformeerd over de toepassing van de (nieuwe) minimaregelingen. Naar verwachting neemt het gebruik in de toekomst toe. Vanaf 2026 is in de begroting voor de uitvoering van minimaregelingen structureel al een extra bedrag van € 20.000 opgenomen.

2.3 Programma 3 Onderwijs

De volgende activiteitengroepen vallen onder het programma onderwijs:

- Openbaar primair en voortgezet onderwijs
- Lokaal onderwijsbeleid

Openbaar primair en voortgezet onderwijs

Wat willen we bereiken?

De gemeente wil onderwijs faciliteren. Dit gebeurt onder andere door professionele ondersteuning van het openbaar voortgezet onderwijs. Ook zal de gemeente haar nieuwe rol vormgeven ten aanzien van het openbaar basisonderwijs, voortkomend uit de bestuurlijke verzelfstandiging en de bestuurlijke fusie.

De kwaliteit van het onderwijs heeft grote invloed op de toekomst van onze jeugd. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt op basis van de wettelijke taak bij verschillende stakeholders: de schoolbesturen, de ouders, de leerlingen, en de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

Wat zijn we aan het doen?

Begroting BWS

Over 2024 en 2025 heeft de BWS een fors en oplopend nadelig financieel exploitatieresultaat gerealiseerd. Bij doorrekening van de door de school aangeleverde begroting voor de periode 2026 -2029 bleek een structureel exploitatietekort voor alle jaren. Dat is de reden waarom er nu nog geen nieuwe begroting ter besluitvorming is aangeboden.

Het schoolbestuur neemt wat meer tijd om via een zorgvuldig proces in overleg met de school te komen tot een goede, realistische en zo mogelijk, op termijn, sluitende meerjarenbegroting. Het resultaat moet een begroting zijn, waarbij uiteindelijk bovenmatig eigen vermogen wordt afgebouwd naar aanvaardbare proporties en waarbij anderzijds een solide financiële basis wordt behouden. De verwachting is dat in het 2^{e} halfjaar van 2026 een meerjarenbegroting voor besluitvorming kan worden aangeboden.

Bestuurlijke verzelfstandiging openbaar basisonderwijs West Ameland

Het openbaar basisonderwijs op Ameland is per 1 januari 2025 gefuseerd met het protestants-christelijk basisonderwijs op Ameland. De stichting samenwerkingsbestuur houdt drie basisscholen in stand. Door de bestuurlijke verzelfstandiging van het openbaar basisonderwijs zijn de begroting en de jaarrekening hiervoor aangepast. Dit betekent dat ongeveer € 900.000 aan baten en lasten is gecorrigeerd. De gemeente geeft invulling aan de gewijzigde rol ten aanzien van het openbaar basisonderwijs.

Toezicht en Governance BWS

Een punt van aandacht voor het college, het schoolbestuur, is de Governance (bestuur, processen, toezicht etc.) van de BWS.

De vraag die daarbij beantwoord moet worden is welke bestuursvorm en welke structuur het meest geschikt is om op de lange termijn kwalitatief goed voortgezet onderwijs op het eiland te waarborgen. In 2026 huren we, vanuit het schoolbudget, externe expertise in als het gaat om dit vraagstuk.

Door de externe begeleider zijn en worden gesprekken gevoerd met alle betrokkenen, wordt onderzoek gedaan en een advies gegeven over de gewenste Governance van de BWS. Het maken van een stappenplan maakt eveneens onderdeel uit van de opdracht.

Lokaal onderwijsbeleid

Wat willen we bereiken?

De eilander jeugd mogelijkheden bieden zich te ontplooien tot zelfstandige burgers, zodat ze in sociaaleconomisch en maatschappelijk opzicht op een goede wijze in de samenleving kunnen functioneren.

Wat zijn we aan het doen?

Onderwijshuisvesting

De onderwijshuisvesting in onze gemeente is betrokken bij en onderdeel van het accommodatiebeleid. Eind 2025 is het beleid vastgesteld en is voor een deel van de schoolgebouwen een toekomstperspectief vastgesteld. Dat gaat over het onderwijs binnen voorzieningencluster Hollum, de school in Ballum en de BWS in Nes.

Onder andere voor het basisonderwijs en de peuter- en kinderopvang in Nes en Buren is een visie en participatieproces doorlopen. Medio 2026 is het eindverslag van dat proces opgeleverd. Op basis van de resultaten van dat proces zal ook voor deze gebouwen een perspectief en een advies voor het college en de raad worden voorbereid.

Leerlingenprognoses

Eind 2025 zijn nieuwe leerlingenprognoses opgesteld voor het basis- en voortgezet onderwijs. Deze prognoses worden gebruikt voor het lokaal onderwijsbeleid en zijn ook beschikbaar gesteld aan de directies en schoolbesturen van de scholen op Ameland. We implementeren de prognoses in 2026 en zullen over een aantal jaren nieuwe prognoses laten opstellen.

Leerplichtambtenaar

Iedere gemeente is verplicht via de aanwijzing van één of meer leerplichtambtenaren toezicht te houden op de leerplichtwet. Gegeven de schaal van de gemeente Ameland betreft het een functie voor één persoon.

Aan het ambt van leerplichtambtenaar worden nieuwe en strengere eisen gesteld, zoals permanente educatie en het hebben en onderhouden van de BOA bevoegdheid. Geconcludeerd is dat de noodzakelijke kwaliteit en de continuïteit onvoldoende gewaarborgd kan worden met een leerplichtambtenaar in dienst van de gemeente Ameland.

We hebben regionale aansluiting gezocht en zijn een dienstverleningsovereenkomst aangegaan met de gemeente Leeuwarden voor deze functie. We implementeren deze dienstverleningsovereenkomst in overleg met betrokken partijen.

2.4 Programma 4 Fysieke leefomgeving

Fysieke leefomgeving is een belangrijk factor voor goed wonen, werken en recreëren op Ameland. In dit programma komen de volgende activiteitengroepen aan bod:

- Infrastructuur
- Openbare Ruimte
- Afval en milieu
- Ruimtelijke ordening

Infrastructuur

Wat willen we bereiken?

Gemeente Ameland is als eigenaar of (mede)beheerder verantwoordelijk voor de kwaliteit en staat van onderhoud van veel onderdelen in de openbare ruimte. Voor de gemeentelijke infrastructuur zijn de onderhoudsniveaus inmiddels vastgelegd in actuele beheerplannen (wegen, havens en gebouwen). De werkzaamheden worden plan- en projectmatig uitgevoerd. Naast de werkzaamheden uit de plannen of projecten worden meldingen van bewoners behandeld (de zogenaamde MOR-meldingen). Periodiek worden plannen geactualiseerd of nieuw opgesteld, op dit moment voor riolering. Verkeer & Vervoer valt ook onder Infrastructuur. De inzet op de veerverbinding krijgt continu aandacht.

Wat zijn we aan het doen?

Programma Water & Riolering en Integraal Waterplan

In 2026 is gestart met het opstellen van een Programma Water en Riolering (PWR). Binnen dit programma wordt inzicht verkregen in het functioneren van het gemeentelijke waterbeheer. Deze inzichten vormen de basis voor de actualisatie van het water- en rioleringsstelsel en het opstellen van een uitvoeringsprogramma voor de komende jaren.

Parallel hieraan wordt gewerkt aan een Integraal Waterplan (IWP). In dit plan worden de verschillende belangen, ontwikkelingen en opgaven rondom water in samenhang beschouwd. Daarbij wordt gekeken naar thema's als natuur, landbouw, wonen, recreatie, klimaatadaptatie en drinkwatervoorziening. Het IWP wordt geïnitieerd en gefinancierd door de provincie en opgesteld in samenwerking met betrokken partijen. De uitkomsten van het plan bieden een belangrijke basis voor toekomstige beleidskeuzes en maatregelen binnen de gemeente.

Met beide trajecten wordt gewerkt aan een toekomstbestendig watersysteem en een zorgvuldige afweging van de verschillende belangen die samenkomen in de fysieke leefomgeving van Ameland.

Veerverbinding

MIRT-verkenning
De strategische inzet voor de veerverbinding wordt voortgezet. Mede dankzij inzet van de gemeente heeft de minister van I&W het startbesluit van de MIRT-verkenning voor de vaarroute genomen. De gemeente participeert ambtelijk en bestuurlijk in deze verkenning, vergelijkbaar met de Verkenning Bereikbaarheid Ameland.

Veerconcessie
De aanbesteding van de nieuwe veerconcessie is in voorbereiding. De gemeente levert intensieve bijdragen op ambtelijk, bestuurlijk en (waar nodig) politiek niveau. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd in samenwerking met de andere Waddengemeenten.

Onderhoud havens

De huidige loswal verkeert in een dusdanige staat dat groot onderhoud niet leidt tot een duurzame kwaliteitsverbetering. Om veiligheidsredenen is de loswal afgesloten en niet langer in gebruik. Het college zal de raad een voorstel voorleggen over de toekomstige inrichting van de loswal, waarbij een keuze wordt gemaakt tussen vernieuwing of verwijdering. Bij de afweging spelen de huidige MIRT-verkenning en enkele onderzoeken vanuit de Regiodeal een rol.

Onderzoek parkeren omgeving veerdam

Het voornemen was om begin 2026 een voorstel te presenteren voor een aanpassing van het (fiets)parkeren op de veerdam. In aanloop daarnaartoe is binnen de randvoorwaarden van de kadernota gewerkt aan een beperkte aanpassing van de huidige inrichting. Met deze aanpassing zou een uitstapstrook kunnen worden gerealiseerd en meer ruimte ontstaan voor het stallen van fietsen. Tijdens een inloopavond zijn op deze voorgenomen aanpassingen reacties opgehaald.

Uit die reacties kwam vooral naar voren dat met deze beperkte aanpassing het structurele tekort aan met name het 24-uur parkeren niet wordt opgelost. Daarnaast zijn aandachtspunten benoemd op het gebied van verkeersveiligheid, zoals de veiligheid van in- en uitritten, de voorrangssituatie en het buiten de parkeervakken parkeren van busjes. Om deze reacties zorgvuldig te kunnen meewegen, is meer tijd nodig om te beoordelen of een grotere aanpassing van de inrichting mogelijk is.

Vervoersvisie

In navolging van de in 2023 vastgestelde Vervoersvisie zijn in september 2024 de beheer- en onderhoudsplannen voor wegen en havens door de gemeenteraad vastgesteld. Volgens de oorspronkelijke planning zou in het najaar van 2024 worden gestart met de uitwerking van het beleidsplan Parkeren. Vanwege aanhoudende moeilijkheden bij het vinden van een civieltechnische medewerker, heeft deze planning vertraging opgelopen. Op basis van voortschrijdend inzicht is een meer generieke functie van beleidsmedewerker openbare ruimte gecreëerd. Deze inmiddels aanwezige functionaris voert de regie op beleidsmatige processen binnen dit domein. Er is inmiddels gestart met het beleidsplan en de verwachting is dat dit in de loop van 2027 ter besluitvorming wordt aangeboden.

In lijn met de ambities uit de Vervoersvisie is er een voorstel voorgelegd aan de stuurgroep van de Regio Deal om onderzoek te doen naar de (juridische) mogelijkheden en effecten van autoreductie en het scheiden van personen- en vrachtvervoer. Er is inmiddels goedkeuring en de aanbesteding is opgestart. De planning is dat er in de zomer wordt gestart met de onderzoeken en dat ze in het najaar van 2026 zijn afgerond.

Ambities beeldkwaliteit en verkeersveiligheid wegen

Naast het reguliere wegonderhoud wordt ingezet op aanvullende kwaliteitsverbeteringen die gecombineerd kunnen worden met planmatig onderhoud. Voor het realiseren van een uniform straatbeeld in de dorpskernen is in de Kadernota 2024 een investeringskrediet van € 1.450.000 beschikbaar gesteld. Van het totale krediet is nog € 880.000 beschikbaar. De uitvoering wordt afgestemd op het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) en de meerjarige onderhoudsplanning wegen.

Voor de verbreding van de fietspaden langs de Verbindingsweg en Veerweg is in de Kadernota 2024 een investeringskrediet van € 900.000 beschikbaar gesteld, waarvan € 100.000 voor de voorbereiding in 2026. Uit verkeersonderzoek blijkt dat verbreding van het volledige fietspad langs de Verbindingsweg alleen mogelijk is na grondverwerving. De technische, ruimtelijke en financiële haalbaarheid wordt nader onderzocht, waarbij ook alternatieve uitvoeringsvarianten worden betrokken. De raad wordt hierover op een later moment geïnformeerd.

De investeringen zijn in de Kadernota 2024 opgenomen met dekking vanuit de Reserve Projecten. Op basis van de wet- en regelgeving van het Besluit begroten en verantwoorden (BBV) dienen deze investeringen echter te worden geactiveerd. In deze Kadernota zijn de investeringen daarom geactiveerd en zijn de kapitaallasten verwerkt in de meerjarenbegroting. Hierdoor vindt geen onttrekking aan de Reserve Projecten meer plaats voor deze projecten.

Wat gaan we aanvullend doen?

Pilot betonnen prefab platen Galgeslootpad (90.000)
Een deel van het Galgeslootpad is overgenomen van Wetterskip Fryslân. Dit deel is niet opgenomen in het wegenbeheerplan en er is momenteel geen krediet gereserveerd voor het herstel van het fietspad, dat slecht is. Vooruitlopend op het mogelijk verharden van meer fietspaden op Ameland, zouden prefab betonplaten een alternatief kunnen zijn voor een mobiele betoncentrale ter plaatse. Het overige deel van het Galgeslootpad is van Staatsbosbeheer.

Extra krediet Pietje Miedenweg (85.000)
De Pietje Miedenweg is een relatief smalle weg die wordt gebruikt door landbouwverkeer, auto’s en fietsers. Door deze gemengde verkeersstromen worden de bermen regelmatig kapot gereden en ontstaan onveilige situaties.

Om de verkeersveiligheid en het gezamenlijke gebruik van de weg door zwaar verkeer, auto’s en fietsers te verbeteren, worden de bermen verbreed met grasstenen. Deze speciale grasstenen zorgen voor een stevigere bermconstructie en dragen tegelijkertijd bij aan verkeersremming, doordat automobilisten snelheid minderen wanneer zij over de grasstenen rijden. Hierdoor wordt zowel de veiligheid als de kwaliteit van de berm verbeterd.

Onderzoek mogelijke aanpassing strandwegen + Oranjeweg (125.000)

De strandtoegangen van Ameland vormen belangrijke schakels tussen de dorpen en het strand en worden jaarlijks intensief gebruikt door bewoners, recreanten en bezoekers. Voor de Strandwegen van Nes en Buren ligt de komende jaren een aanzienlijke onderhoudsopgave. Tegelijkertijd worden op deze locaties verkeerskundige knelpunten ervaren, waarbij de huidige inrichting niet altijd aansluit bij het toenemende gebruik door voetgangers, fietsers en gemotoriseerd verkeer.

Ook bij de de Oranjeweg nabij de vuurtoren, doen zich vraagstukken voor op het gebied van verkeersveiligheid, gebruik en inrichting. Daarnaast is het wenselijk om inzicht te krijgen in de huidige en toekomstige situatie van de Strandweg in Ballum. Dit biedt de mogelijkheid om de strandtoegangen van Ameland in samenhang te beschouwen en te beoordelen welke maatregelen nodig zijn om deze locaties duurzaam, veilig en toekomstbestendig in te richten.

Voorgesteld wordt een voorbereidingskrediet van €125.000 beschikbaar te stellen voor een integraal onderzoek naar de strandtoegangen van Nes, Buren, Hollum en Ballum. Hierbij worden de verkeerskundige knelpunten, mogelijke inrichtingsvarianten, ruimtelijke kwaliteit, recreatieve functie en de financiële consequenties in beeld gebracht. Op basis van deze verkenning wordt een voorkeursvariant uitgewerkt die ter besluitvorming aan de raad kan worden voorgelegd.

De totale kosten zijn voorlopig geraamd op circa €5.000.000. Het gaat om een globale raming op basis van m2 verharding. Uit het definitieve ontwerp volgt een gedetailleerde raming, waarbij (zo nodig) een krediet zal worden gevraagd.

Voorbereidingskrediet versterking historisch straatbeeld Hollum Zuid gekoppeld aan rioolvervanging (100.000)

De noodzakelijke rioolwerkzaamheden in Hollum Zuid bieden meer dan alleen een technische oplossing; zij vormen tevens een kans om de openbare ruimte integraal te verbeteren binnen het programma revitalisatie/reconstructie 2.0 voor dorpen en wijken. Hollum Zuid, grotendeels gelegen binnen beschermd dorpsgezicht, biedt daarbij kansen om het historische straatbeeld te versterken door het toepassen van eenduidige verharding, uniforme inritten en het behoud van open bermen, waarmee bermparkeren wordt voorkomen. Ook kan de visafslag bij de kerk in oude staat worden hersteld, passend bij het historische karakter van het dorp. Om de parkeerdruk op te vangen en bermparkeren daadwerkelijk tegen te gaan, is het daarnaast noodzakelijk parkeerplaats Oosterlaan te herinrichten en waar mogelijk te vergroten, evenals het toevoegen van voldoende fietsopstelplaatsen.

Voorgesteld wordt een voorbereidingskrediet van €100.000 beschikbaar te stellen voor om mogelijke inrichtingsvarianten, ruimtelijke kwaliteit en de financiële consequenties in beeld te brengen. Op basis van deze verkenning wordt een voorkeursvariant uitgewerkt die ter besluitvorming aan de raad kan worden voorgelegd.

Openbare Ruimte

Wat willen we bereiken?

Goed beheer van openbare ruimte en aanwezige gemeentelijke voorzieningen heeft de blijvende aandacht. Verbeteren van de beeldkwaliteit van onder andere beschermde dorpsgezichten nemen we mee. Gemeente Ameland is verantwoordelijk voor het beheer van grote delen van de openbare ruimte op het eiland. Variërend van groen in de dorpen en speeltoestellen over het hele eiland, tot strandovergangen en recreatiegebieden zoals De Aanleg en De Vleijen.

Op het gebied van de natuur worden de meeste taken uitgevoerd door andere overheidsorganisaties en terrein beherende organisaties. Samenwerking en afstemming over het beheer met deze instanties vraagt een meer planmatige benadering. Onderwerpen als verantwoord recreatief gebruik, bescherming, onderhoud en herstel zijn daarbij belangrijke items.

Wat zijn we aan het doen?

Waterkwaliteit De Vleijen

In 2024 is gestart met de voorbereiding van maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit in De Vleijen. Uit onderzoek blijkt dat het te baggeren slib niet verontreinigd is en dat de hoeveelheid bekend is. De aanbesteding voor het baggeren en de aanleg van een helofytenfilter is in voorbereiding. Voor de uitvoering is in 2025 op basis van eerdere besluitvorming nog een bedrag van € 190.000 beschikbaar.

Het project heeft even stilgelegen doordat het baggerwerk meer voorbereidingen vroeg dan vooraf was voorzien. De verwachting was dat het baggeren dit najaar zou worden uitgevoerd. Er is echter een stuk grond nodig van minimaal 2 hectare waarop 2 jaar lang de bagger gestort kan worden. Vooralsnog is het niet gelukt om een grondeigenaar te vinden die hier aan mee wil werken.

Inrichting en voorzieningen Vleijen

Voor De Vleijen is een integraal plan ontwikkeld met alternatieven voor vervanging van speeltoestellen en gebiedsinrichting. Voor de meest optimale variant is op basis van eerdere besluitvorming een investering van € 1.000.000 in de Kadernota 2025 opgenomen. Er is bovendien een bijdrage bij de Regio Deal van € 275.000,- ontvangen.

Voor de voorbereiding is een bedrag van € 120.000 beschikbaar gesteld, nodig voor ontwerp- en engineeringkosten, vergunningsprocedures en aanbestedingsvoorbereiding. Dit bedrag wordt in 2026 besteed, vooruitlopend op een concreet kredietvoorstel voor de totale uitvoering van het in ontwikkeling zijnde totaalplan.

LIOR (Leidraad Inrichting Openbare Ruimte)

De ontwikkeling van een leidraad voor de inrichting van de openbare ruimte beoogt efficiëntere besluitvorming over materiaal- en inrichtingskeuzes. Het ontbreken van standaarden leidt tot tijdverlies (en discussies met beslissers en belanghebbenden) bij de realisatie van plannen. Voor het opstellen van de LIOR is in 2025 een budget van € 24.000 beschikbaar gesteld. Dit budget is bij slotwijziging 2025 doorgeschoven. Het voornemen is om in 2026 daadwerkelijk te starten met het laten opstellen van de LIOR.

Wat gaan we aanvullend doen?

B-speellocaties (225.000)
Per dorp is er in de visie Spelen op Ameland een locatie benoemd die ingericht dient te worden als B-locatie. Dit houdt in dat er speel- of sport toestellen toegevoegd moeten worden. Dit wordt uitgevoerd in de stijl van de visie en bij natuurlijke vervangingsmomenten worden ook de bestaande toestellen vervangen op deze wijze.

Opstellen beheerplan openbare ruimte (35.000)
Het realiseren van een beheerplan voor de openbare ruimte. Er is een gedateerd plan recreatieve voorzieningen, waar niet alle objecten in staan vermeld. Zo zijn kunstwerken, abri’s en de pumptrackbaan nog nergens vermeld.

Vervanging tunnels golfbaan (217.800)
Er is geconstateerd dat de keerwanden van de fietstunnels op de golfbaan verrot zijn. De tunnels zijn in 1993 aangelegd en zijn niet in een beheerplan gekomen. De gevaarlijke situatie die is ontstaan, is tijdelijk verholpen met ondersteuning, maar dient vervangen te worden. Dit was eerder onjuist opgenomen in het jaarplan wegen, maar wordt op deze wijze correct verwerkt, zoals beoogd in de aangenomen raadsmotie (ingediend door CDA).

Extra krediet Oosterhiemweg + parkeerplaatsen Pumptrackbaan (95.000)

Om een uniform straatbeeld te realiseren dat aansluit bij de inrichting van de overige campinggebieden, wordt een gedeelte van de Oosterhiemweg heringericht met Frieslandmix-verharding. Het bestaande asfalt, dat aan vervanging toe is, wordt daarbij verwijderd en vervangen door bestrating die beter past bij de gewenste uitstraling van het gebied. Daarnaast wordt aan de westzijde van de pumptrackbaan een nieuwe entree met parkeervoorzieningen aangelegd in grasstenen. Hiermee wordt voorzien in extra parkeergelegenheid, passend bij de groene en recreatieve uitstraling van deze locatie.

Afval en milieu

Wat willen we bereiken?

Bij de afvalinzameling willen we streven naar een adequate duurzame inzameling en verwerking. Hierbij is veel aandacht voor (plastic) zwerfvuil. Via de Regio Deal wordt hier aandacht aan gegeven (project in voorbereiding) met een samenwerkingsaanpak.

Wat zijn we aan het doen?

Beheer- en onderhoudsplan afvalinzameling & reiniging

Voor een toekomstbestendige en efficiënte uitvoering van de afvalinzameling en reiniging is het van belang om te beschikken over een integraal beheer- en onderhoudsplan. Met dit plan wordt ingezet op een structurele aanpak van het onderhoud en de (tijdige) vervanging van inzamelvoorzieningen, zoals ondergrondse containers en verzamelplaatsen.

Het plan draagt bij aan een verbeterde voorspelbaarheid van zowel de kosten als de benodigde werkzaamheden in de uitvoering. Dit maakt het mogelijk om beter te plannen, storingen en klachten te verminderen en gerichter te sturen op duurzaamheid en kwaliteit in de openbare ruimte.

Voor de planontwikkeling wordt een bedrag van € 35.000 gevraagd. Dit is nodig voor het opstellen van het plan, het in kaart brengen van de huidige voorzieningen, het analyseren van de onderhoudsbehoefte en het opzetten van een realistisch uitvoeringsprogramma voor de komende jaren. De inzet wordt verdeeld over 2026 en 2027.

Ruimtelijke ordening

Wat willen we bereiken?

We willen een veilige, gezonde en leefbare gemeente waarin wonen, werken en leven goed is geregeld. Voldoende woningen voor de verschillende doelgroepen, bedrijven afgestemd op de omgeving en de vraag naar producten, en een leefomgeving waar het goed vertoeven is. De omgevingsvisie, het omgevingsplan, vergunningen en het toezicht daarop zijn belangrijke instrumenten om te komen tot een veilige, gezonde en leefbare gemeente. Gestreefd wordt naar een goede toepassing van beleid en regelgeving.

Wat zijn we aan het doen?

Kader omgevingskwaliteit

Omgevingskwaliteit is een term die nieuw is onder de omgevingswet. Het gaat over de integrale kwaliteit van de ruimte. Dat is een abstract begrip, dat we zelf concreet moeten maken. Dat gebeurt al in de (concept) omgevingsvisie en moet in het omgevingsplan een vervolg krijgen. Dat doen we onder andere door het uitwerken een kader voor omgevingskwaliteit, wat de opvolger gaat zijn van de welstandsnota. In de loop van 2026 en in 2027 gaan we hiermee aan de slag. Hierbij nemen we onder andere de input en bouwstenen van Hûs en Hiem en VNG mee.

Omgevingsplan

Het omgevingsplan is de vervanging van wat tot 2024 bestemmingsplannen heette. Een andere naam, maar ook een andere systematiek. Op dit moment hebben we een tijdelijk omgevingsplan. Dat betekent dat alle bestemmingplannen in de oude vorm nu onderdeel zijn het van het omgevingsplan. Voor 2032 moeten al deze bestemmingsplannen omgezet zijn naar de systematiek van het omgevingsplan. In dat proces geven we deze plannen ook een update en uniformeren we ze (verder).

Op dit moment gebeurt dat met het deel van het omgevingsplan dat over het dorp Hollum gaat. We noemen dat voor het gemak deelomgevingsplan Hollum. We hopen dat later dit jaar in ontwerp aan de gemeenteraad voor te leggen. Daarna kunnen we verder werken aan andere delen. De planning is dat dan eerst de recreatieterreinen van Ballum en Nes opgepakt worden.

In dit kader zijn ook de eerste voorbereidingen gestart met betrekking tot de actualisatie van de beheerverordening Waddenzee en Noordzee. Dit resulteert in een deel-omgevingsplan Waddenzee en Noordzee. Actualisatie gebeurt in samenwerking met alle aangrenzende gemeenten van het Waddengebied.

Omgevingsvisie

De omgevingsvisie is de gemeentelijke visie op de fysieke leefomgeving, die de gemeenteraad moet vaststellen. De visie beoogt vast te leggen hoe we ervoor zorgen dat we ook in de toekomst een leefomgeving hebben die bijdraagt aan de leefbaarheid. Over het proces van de visie zijn raads- en commissieleden in een themabijeenkomst op 18 mei geïnformeerd. In september hopen we het ontwerp aan de gemeenteraad voor te kunnen leggen.

Wat gaan we aanvullend doen?

Verhoging subsidieplafond subsidie Dorpsvernieuwing (€ 74.000 per jaar)
Op Ameland kennen we veel panden met bijzondere en beschermingswaardige kenmerken. Dat beschermen kan onder andere door het pand in het omgevingsplan aan te duiden als karakteristiek, of door het aan te wijzen als gemeentelijke monument. Het afgelopen jaar is (verder) gewerkt aan de actualisatie van de lijst met (potentiële) karakteristieke panden en gemeentelijke monumenten. Het is de intentie van het college om meer panden op Ameland die bescherming te geven. Voor een eigenaar kan die bescherming extra kosten opleveren. De subsidie Dorpsvernieuwing is (onder andere) daarvoor bedoeld. We willen die regeling een update geven, om er zo zeker van te zijn dat eigenaren van panden die we (in overleg) aanwijzen, aanspraak kunnen maken op die subsidie.

Daarmee zal het aantal panden dat aanspraak kan maken op die subsidie aanzienlijk toenemen. Daarom is een verhoging van het subsidieplafond noodzakelijk. Op dit moment bedraagt die € 26.000 (per jaar); dit willen we ophogen naar € 100.000.

Formatie voor handhavingsjurist (€ 96.676 + jaarlijkse indexering)
Om op een goede manier uitvoering te geven aan ons VTH beleid en het VTH jaarprogramma is toezicht en handhaving van belang. Het team voor toezicht en handhaving is op dit moment stabiel en compleet met 3 fte. Er zijn twee toezichthouders en één ondersteunend. Ondanks het aanscherpen van de prioritering lukt het niet altijd om efficiënt (genoeg) te werken. Er zijn dagelijks vragen en geen casus is gelijk. Dit zorgt ervoor dat dossiers soms een lange doorlooptijd kennen en we minder zaken kunnen oppakken dan we zouden willen. Om ervoor te zorgen dat de toezichthouders daadwerkelijk naar buiten kunnen om toezicht te houden, is het wenselijk een handhavingsjurist toe te voegen aan dit team. Deze jurist kan de voorkomende vraagstukken uitzoeken en beantwoorden, meedenken over een juiste aanpak voor een bepaalde casus, juridisch correcte brieven schrijven en overleg voeren met andere toezichthoudende instanties zoals de FUMO. Deze handhavingsjurist ontlast bovendien het team juridische zaken door de dagelijkse zaken op te pakken. Team juridische zaken blijft beschikbaar voor ingewikkelde casussen en procesvertegenwoordiging.

DVO voor BOA samenwerking met gemeenten (€ 50.000 per jaar)
We hebben ervaring met de inhuur van boa’s via een detacheringsbureau. Deze ervaringen zijn niet (altijd) positief. Na een recent faillissement hebben we besloten een samenwerking te verkennen met een andere gemeente in plaats van een nieuwe aanbesteding te doen. We voeren, ook namens de andere Waddeneilanden Schiermonnikoog en Terschelling, gesprekken met de gemeenten Leeuwarden en Noardeast Fryslân. Het doel is een ‘waddenpoule’ van boa’s waarbij we via een dienstverleningsovereenkomst deze boa’s inzetten. De uitlenende gemeente zorgt dan voor de vereiste opleiding en uitrusting. Omdat een andere gemeente waarschijnlijk duurder is dan via een detacheringsbureau is er extra budget nodig. Ondertussen wisselen we ervaringen uit en houden we de ontwikkelingen ten aanzien van het nieuwe boa-bestel in de gaten via netwerkbijeenkomsten met andere Friese gemeenten.

2.5 Programma 5 Economie

De volgende activiteitengroepen vallen onder het programma economie:

- Toerisme
- Overige sectoren

Toerisme

Wat willen we bereiken?

In lijn met het toerismebeleid streven we naar een vitale toeristische sector, die via zowel economie als maatschappij de leefbaarheid van het eiland bewerkstelligt (en daar dus niet ten koste van gaat). We streven daarvoor niet naar meer (maar ook niet minder), maar wel naar beter. Dat vraagt een constante (duurzame) ontwikkeling, om aan te blijven sluiten bij wensen van de Amelander gasten.

Wat zijn we aan het doen?

Uitvoering toerismebeleid

De uitvoering van het toerismebeleid is een doorgaand proces en staat niet op zichzelf. Het toerismebeleid kent raakvlakken met vele andere terreinen, zoals vervoer, evenementen, horeca- en detailhandel en (personeels-) huisvesting (zie hieronder en andere programma's). Aan al deze dingen wordt gewerkt. Daarnaast worden binnen de bestaande capaciteit telkens prioriteiten gesteld om zo stap voor stap van meer naar beter te gaan.

We zijn bezig met een eerste evaluatie van het toerismebeleid. Het doel daarvan is om te inventariseren hoe de uitvoering ervoor staat en waar we de komende jaren de focus opleggen. We verwachten dit in de tweede helft van dit jaar met u te kunnen delen.

In navolging van de inventarisatie van resterende bouwruimte bij verblijfsrecreatiebestemmingen, wordt in de omgevingsvisie aandacht aan die bouwruimte besteed. Na vaststelling van de omgevingsvisie, wordt dit verder uitgewerkt in een concreet plan.

Wat gaan we aanvullend doen?

Onderzoek certificering duurzaam toerisme (€ 25.000)
We laten al langere tijd de duurzaamheid van ons toerisme beoordelen door Green Destinations. Daaruit komt elke 2 jaar een rapport met aanbevelingen voor verbeteringen (zie ook informatiebrief van 12 mei met de titel Vernieuwing award duurzaam toerisme). Eerdere aanbevelingen zijn niet integraal planmatig opgepakt. Dat past in onze ogen niet bij de ambities die we hebben op het gebied van duurzaamheid en duurzaam toerisme. En bij de voorbeeldrol die we op dat gebied ook hebben naar de samenleving. Daarom willen we bekijken of we hiermee aan de slag kunnen. Voordat we dat doen willen we eerst onderzoeken of de certificering van Green Destinations hiervoor de beste methode is en wat ervoor nodig is om hiermee aan de slag te gaan. Dat onderzoek kunnen we niet zelf doen en moeten we daarom uitbesteden.

Overige sectoren

Wat willen we bereiken?

Behoud en ondersteuning van bestaande brede economische activiteiten op Ameland en ondersteuning en stimulans voor de ontwikkeling van nieuwe activiteiten.

Wat zijn we aan het doen?

Landbouw/natuur

De gemeente is betrokken bij verschillende processen en gesprekken over landbouw en natuur. In al deze gesprekken wordt in ieder geval ingezet op het behoud van een vitale duurzame landbouwsector enerzijds en cultuurhistorisch duurzaam medegebruik anderzijds.

Zo vragen we bij processen als Beleidskader Natuur Waddenzee en de herziening van de Natura 2000-beheerplannen nadrukkelijk aandacht voor de noodzaak tot behoud van de leefbaarheid op Ameland. Dan gaat het in het bijzonder om bereikbaarheid en om het behoud van de (de lijst van) historisch (mede)gebruik van de natuur.

Op het gebied van landbouw loopt op initiatief van de provincie Friesland het integraal gebiedsproces nog steeds. Op dit moment worden geen financiële consequenties voorzien. Wij zullen u op de hoogte houden van de ontwikkeling van het gebiedsproces.

In de omgevingsvisie komen bovenstaande onderwerpen ook terug. De uitkomsten uit het gebiedsproces moeten in het omgevingsplan (deelplan buitengebied) worden verwerkt.

Stimuleringsfonds Regio Deal

Binnen de Regio Deal is er sprake van een stimuleringsfonds. Begin dit jaar is dat opengesteld voor ondernemers en verenigingen. De bedoeling is dat deze groepen hierdoor ondersteund kunnen worden bij plannen die passen bij de doelstellingen van de Regio Deal op het gebied van economie, duurzame energie en circulariteit. Dit is de verantwoordelijkheid van het Waddenkantoor, die begin dit jaar ook op het eiland geweest is om de samenleving hierover te informeren. In het najaar doen ze dat nog een keer. Daarnaast is ook het Ondernemersplatform nauw betrokken bij de totstandkoming en start van het fonds. Waar mogelijk wijzen wij Amelander ondernemers en verenigingen op de mogelijkheden van dit fonds.

2.6 Programma 6 Duurzaamheid

De volgende activiteitengroep valt onder het programma Duurzame ontwikkeling:

- Energietransitie

Energietransitie

Wat willen we bereiken?

De gemeenteraad heeft in juni 2019 bekrachtigd dat Ameland koploper wil zijn in de energietransitie, dat wil zeggen: Ameland heeft de ambitie om in 2035 de landelijke doelstellingen voor reductie van de CO2-uitstoot te hebben bereikt. Om daar te komen, heeft de gemeenteraad in november 2023 het Programma Duurzaamheid vastgesteld. Ameland werkt op verschillende speelvelden aan de energietransitie. Daarbij werkt de gemeente veel en intensief met partijen samen. Het doel is een integraal, betaalbaar, toekomstbestendig en slim energiesysteem voor Ameland.

Wat zijn we aan het doen?

Algemeen

Gemeenten zijn in het Klimaatakkoord verantwoordelijk gemaakt voor verschillende stappen in de energietransitie, met een nadrukkelijke rol in de gebouwde omgeving. Omdat iedere (woning)eigenaar of huurder zich in een ander stadium van de energie- en warmtetransitie bevindt, is het belangrijk om iedereen hierin mee te nemen. De financiering van gemeenten gebeurt vanuit het Rijk met tijdelijk geld, wat deze opgave extra uitdagend maakt.

Energierotonde Ballumerbocht

Enkele jaren geleden is Ameland begonnen met het ontwikkelen van een toekomstbestendig energiesysteem voor het eiland. De te ontwikkelen ‘Energierotonde’ in de Ballumerbocht is daar een belangrijk onderdeel van en bestaat uit verschillende technieken van opwek, opslag en omzetting van energie.

Vanuit de Regio Deal is een bedrag van € 700.000 toegekend voor het inpassen, aanleggen en afstemmen van de benodigde infrastructuur voor het realiseren van deze hele energieketen in de Ballumerbocht, in combinatie met de gemeentelijke gebouwen en opslagterreinen. Nog dit jaar worden de voorbereidende werkzaamheden voor het realiseren van een snellaadhaven voor elektrische voertuigen uitgevoerd.

In 2022 hebben de AEC, Wetterskip Fryslân en gemeente Ameland samen Energiepark Ballumerbocht BV opgericht. Inmiddels is het (tweede) zonnepark gerealiseerd. Dit jaar wordt een businesscase voor een aan te schaffen batterij-opstelling ontwikkeld. Naar verwachting wordt hierover vervolgens een investeringsbeslissing genomen door de aandeelhouders van Energiepark Ballumerbocht BV.

Formatie duurzaamheid

Voor de meeste ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie stelt de rijksoverheid budgetten per gemeente beschikbaar. Deze zijn zeker gesteld door het rijk tot en met 2030. De formatie van één van de medewerkers van het programma duurzaamheid wordt hieruit bekostigd zonder beslag te leggen op de algemene middelen van de gemeente. We verwachten voor het op te stellen Programma Duurzaamheid en het verplicht op te leveren Warmteprogramma geen extra middelen, naast de rijksmiddelen, nodig te hebben.

Netcongestie

Ameland kampt in toenemende mate met netcongestie, evenals heel Nederland. Voor oplossingen is de gemeente afhankelijk van netbeheerder Liander, die voortgang en prioritering bepaalt en ook zelf daarover communiceert. Het probleem zal naar verwachting niet binnen enkele jaren worden opgelost, waardoor de gemeentelijke ambitie om in 2035 energieneutraal te zijn onder druk staat. We laten als college de doelstelling echter (nog) niet los, maar we gaan wel realistisch plannen maken. We zetten in, bij voorkeur Waddenbreed, op een lobby richting rijk om de netcongestie te verzachten.

Onderzoek zelfvoorzienend in water

In het kader van het Deltaprogramma Waddengebied werken de vijf Waddeneilanden samen op de thema's Waterveiligheid, Zoetwater en Ruimtelijke Adaptatie. Voor elk van deze thema's is een ambtelijk team samengesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van de betrokken eilandgemeenten. Waar nodig sluit ook het Wetterskip Fryslân aan.

Op Schiermonnikoog is het onderzoek naar een zelfvoorzienende zoetwatervoorziening in 2025 afgerond. Eenzelfde onderzoeksopzet lijkt voor Ameland ook toepasbaar. Dit is inmiddels opgestart. Kennis en inzicht in het bestaande zoetwatersysteem op Ameland laat zien dat volledig zelfvoorzienend op gebied van zoetwater niet gaat lukken. Met gerichte maatregelen zoals besparen, langer vasthouden en hergebruik van (regen)water kunnen we zuiniger met zoetwater omgaan op het eiland.

OVEF/verbonden partij

Provincie Friesland, Wetterskip Fryslân en alle Friese gemeenten nemen samen deel in de uitvoeringsorganisatie OVEF (Coöperatie Openbare Verlichting en Energie Fryslân U.A.). Zij is de leverancier van energie (ook aan gemeente Ameland) en beheert de openbare verlichting (dit laatste niet op Ameland) en laadpalen voor de deelnemende partijen. Onderzocht wordt of OVEF een rol kan spelen in het vormen van een provinciaal warmtebedrijf.

Verduurzaming gebouwde omgeving

Eind 2022 is het warmteproces met inwoners gestart door informatieavonden per dorp, waarbij verschillende opties werden gepresenteerd. De gemeenteraad stelde vervolgens de (voorgeschreven) Transitievisie Warmte vast.

Na onderzoek zijn diepe geothermie en waterstof als warmteroutes afgevallen. De huidige focus van onderzoek ligt op minder diepe geothermie (500-800 meter) en ondiepe geothermie (maximaal 500 meter) in combinatie met warmtenetten en diverse warmtebronnen. Centraal staat realisatie van een toekomstbestendige warmtevoorziening die aansluit bij de specifieke eilandsituatie. Uiteindelijk moet de gemeenteraad een besluit nemen over de definitieve route van de warmtetransitie op Ameland. Dit besluit zal worden opgenomen in het door het Rijk verplichte Warmteprogramma dat uiterlijk in december 2027 moet zijn vastgesteld. Het op te stellen gemeentelijk Warmteprogramma vormt de wettelijke opvolger van de bestaande Transitievisie Warmte.

Wat gaan we aanvullend doen?

Installatie van Energie Management Systeem (EMS) bij de sporthal BWS en Ambla
Voor het meten en installeren van een EMS met de daarbij horende meetapparatuur bij de sporthal/BWS in Nes en Ambla in Hollum is een budget van € 40.000 per locatie nodig. In totaal dus € 80.000.

Hierbij is het ook wenselijk een standpunt in te nemen hoe de EMS'sen ingesteld worden (maximaal voorkomen netcongestie, besparen op energie, besparen op structurele onderhoud etc.). Om de verschillende opties op een rij te zetten met daarbij de motivering en data-analyse zal externe deskundigheid ingezet worden.

IKW-subsidieaanvraag Slim Energiesysteem Ameland (looptijd 4 jaar)
Elektrificatie is het grootste onderdeel van de energietransitie. Om die een passende vorm te geven, is een slim systeem nodig. In de in juni 2026 ingediende IKW-aanvraag bij het Waddenfonds staat de toekomstige elektrificatie, met het beperken van netcongestie, centraal. In dit programma worden nieuwe contractvormen en slimme koppelingen tussen energie-, opslag, -opwek en -verbruik ontwikkeld om netcongestie te verminderen in combinatie met het investeren in energieopslagsystemen.

De omvang van de IKW-aanvraag voor Slim Energiesysteem Ameland gaat over € 7.000.000 aan investering, waarvan € 4.000.000 ingebracht wordt door de partners in de subsidietermijn. Bij het Waddenfonds en provincie Friesland wordt een subsidiebijdrage van € 2.000.000 gevraagd. Als cofinanciering van gemeente Ameland vragen wij € 1.000.000 uit de Reserve Projecten.

De definitieve omvang van de gemeentelijke bijdrage wordt bepaald op basis van de uitgewerkte businesscase en de definitieve subsidiebeschikking.

PIOENNIERS subsidieaanvraag - Onderzoek warmte en inhuur deskundige (looptijd 3 jaar)
Samen met een aantal koplopergemeenten en bedrijven wordt onder coördinatie van de provincie Drenthe een EFRO-subsidieaanvraag ingediend bij SNN (uitvoeringsorganisatie van drie noordelijke provincies voor subsidieaanvragen) waarin koplopers in de energietransitie onderzoek op gebied van energiehubs en warmteoplossingen kunnen laten uitvoeren. Voor Ameland gaat het om het verder onderzoeken van ons warmteproces waardoor we inzicht in de mogelijke systeemintegratie van elektriciteit en warmte met gebruikmaking van lokale bronnen, opwek en opslag krijgen. In het PRIOENNIERS-project wordt € 500.000 subsidie voor gemeente Ameland gereserveerd waarvan de helft aan cofinanciering door gemeente Ameland ingebracht wordt via te besteden uren. Deze uren zouden we anders binnen onze reguliere werkzaamheden ook aan onderzoeken en het warmteproces op Ameland besteden. Voor dit project hoeft buiten de gemeentelijke uren, geen budget ingezet worden.

PAWOZ middelen (Tranche 2)

Voor de mogelijke aanlanding van waterstofleidingen vanuit toekomstige energieopwekking met wind en omzetting naar waterstof op zee ten noorden van de Waddeneilanden, stelt het rijk financiële middelen beschikbaar. De oostkant van Ameland valt onder de onderzoeksgebieden waar mogelijk waterstofleidingen in de toekomst gelegd worden. Voor elke gemeente die dit betreft is een gebiedsbudget van 5 miljoen euro in het vooruitzicht gesteld. Daarvoor worden plannen ingediend die gaande het proces van toekenning van de budgetten nog aangepast kunnen worden.

2.7 Programma 7 Volkshuisvesting

De volgende activiteitengroepen vallen onder het programma Volkshuisvesting:

- Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland
- Volkshuisvestingsbeleid

Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland

Wat willen we bereiken?

In de afgelopen jaren zijn ongeveer 40 woningen en 44 zorgappartementen (Ambla) toegevoegd aan het woonbestand van het Gemeentelijk Woonbedrijf Ameland (GWA). Daarnaast zijn de Huisvestingsverordening van gemeente Ameland en het Huurbeleid van het GWA geactualiseerd, met name om woningzoekenden met een langdurig maatschappelijke binding dezelfde voorrang te verlenen als woningzoekenden met een economische binding. Dit heeft geresulteerd in een verkorting van de gemiddelde wachttijd voor een gemeentelijke huurwoning tot ongeveer 1,5 jaar.

Wat zijn we aan het doen?

Complexbeheerplan opstellen

Het GWA heeft inmiddels het totale woningbezit doorgenomen en maakt toekomstplannen voor de exploitatie en het beheer van de woningen. Hieruit zullen diverse projecten voortvloeien, waaronder verduurzaming en sloop/nieuwbouw, die zowel financiële middelen als formatie vergen. In het resulterende strategisch complexbeheerplan zullen ook de uitgangspunten voor het onderhoudsniveau worden benoemd. Het ontwerp van het strategisch complexbeheerplan is gereed. Het complexbeheerplan zal naar verwachting in oktober 2026 aan college en gemeenteraad worden voorgelegd. Benodigde investeringen voor verduurzaming en nieuwbouw zullen via afzonderlijke projectvoorstellen worden aangevraagd, waarbij de raad per project een besluit neemt over de beschikbaarstelling van de benodigde kredieten en (eventuele) onrendabele top.

In 2024 is een budget van € 24.000 beschikbaar gesteld voor het opstellen van het strategisch complexbeheerplan. Het opstellen van het plan blijkt meer te kosten dan vooraf verwacht, waardoor een aanvullend bedrag van € 25.000 gevraagd wordt.

Huurdersorganisatie

De gemeente vindt huurdersparticipatie voor het GWA van groot belang. Op verschillende manieren is geprobeerd dit van de grond te krijgen, waarbij uit de vorige beoordeling bleek dat de gemeente het al goed doet en dat het op Ameland vooral ook 'pragmatisch' kan. In 2024 is een afspraak gemaakt over aansluiting bij de onafhankelijke partij Huurdersbelang Fryslân (voorheen de Bewonersraad). Het college heeft besloten om een samenwerking van één jaar aan te gaan (opstart 2024, deelname 2025), deze is in 2026 verlengd en bij blijvend succes zal de samenwerking structureel worden voortgezet vanaf 2027.

In 2026 heeft de visitatie van het GWA plaatsgevonden, uitgevoerd door Pentascope. Het college heeft het visitatierapport inmiddels ter kennisgeving aan de raad aangeboden.

Meerjarenonderhoudsplan

Het huidige meerjarenonderhoudsplan (MJOP) voor GWA-woningen heeft een looptijd van 2017 t/m 2025. Inmiddels is een nieuw MJOP, inclusief de recent nieuw gebouwde woningen en Ambla, opgesteld. Dit moet nog worden vastgesteld, in combinatie met het complexbeheerplan voor de komende jaren. De financiële effecten zijn al wel in deze Kadernota meegenomen (binnen de exploitatie van het GWA). De opgenomen budgetbedragen zijn berekend op basis van gemiddelden over de totale looptijd van 25 jaar. De bedragen dienen daarom als een genormaliseerde inschatting en niet als verwachte kasstromen per individueel jaar.

Onrendabele top Paasduinweg

Naar aanleiding van een brand bij de woning Paasduinweg 22 in Buren en de te verwachten hoge vervangings- en onderhoudskosten, is besloten om vier woningen aan de Paasduinweg te slopen en het gebied te herstructureren. De raad is hierover geïnformeerd bij raadsinformatiebrief van 18 juli 2023. De zeven nieuwe huurwoningen, verdeeld over twee blokken van respectievelijk drie en vier woningen, worden in 2026 gerealiseerd. De onrendabele top van dit bouwproject wordt als eenmalige kosten verantwoord, waarbij dekking plaats vindt via de Reserve Projecten. Een bijdrage van € 100.000 vanuit de versnellingsgelden van de Quick Wins (voorloper Regio Deal De Waddeneilanden) en de vergoeding van de brandverzekering komen hierop in mindering. Besluitvorming van de raad heeft al plaatsgevonden via een apart kredietbesluit in de raad van oktober 2025. De woningen worden naar verwachting eind 2026 opgeleverd.

Wat gaan we aanvullend doen?

Woonbehoefteonderzoek
In 2026 zullen partijen geselecteerd worden voor de uitvoering van een woonbehoefte onderzoek ter onderbouwing van de cijfermatige uitgangspunten van het volkshuisvestingsprogramma. Het daadwerkelijke woonbehoefteonderzoek vindt in Q1 2027 plaats. Budget benodigd € 25.000.

Saldo startersleningen ophogen
Sinds 2020 heeft de gemeente Ameland een deelnemersovereenkomst met de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn).

De afgelopen jaren heeft de gemeente in totaal € 1.250.000 beschikbaar gesteld voor Startersleningen. Van deze leningen wordt volop gebruik gemaakt. Op basis van een liquiditeitsprognose met daarin enkele aannames over in de toekomst te verstrekken geldleningen, is het voorstel om voor 2026 een aanvullend krediet van € 450.000 beschikbaar te stellen voor de Startersleningen. De verwachting is dat hierna het fonds revolverend zal zijn. De te betalen aflossingen en rente zullen dan voldoende zijn om nieuwe leningen mee te verstrekken. In de praktijk zullen we dit monitoren.

Volkshuisvestingsbeleid

Wat willen we bereiken?

Het behouden en waar nodig extra realiseren van voldoende en betaalbare koop- en huurwoningen voor doelgroepen met een binding aan Ameland nu en in de verre toekomst.

Wat zijn we aan het doen?

Personeelshuisvesting

De kaders voor beleid personeelshuisvesting zijn opgenomen in de Woonvisie. In het uitvoeringsprogramma is uitwerking van deze kaders voorzien. Momenteel wordt gewerkt aan het beleid voor personeelshuisvesting. Het ontwerp daarvan is gereed. Daarnaast loopt er een Waddenbreed onderzoek naar piekhuisvesting vanuit de regio deal.

Verordeningen

De herziene Huisvestingsverordening (incl. urgentieverordening) en nieuwe Leegstandsverordening worden naar verwachting eind 2026 aan de raad voorgelegd.

Het college heeft eerder de ontwerp Urgentieverordening ter visie gelegd en de gemeenteraad heeft geen zienswijze gegeven op de ontwerp Centrumregeling ‘uitvoering Urgentieverordening'. De wet versterking regie op de volkshuisvesting is per 1 juli 2026 aangenomen. Door de aangenomen novelles zullen er aanpassingen nodig zijn in de urgentieverordening en dient op provinciaal niveau afstemming plaats te vinden.

Wat gaan we aanvullend doen?

Volkshuisvestingprogramma
Vanuit de aangenomen wet versterking regie op de volkshuisvesting dient ter vervanging van de woonvisie een volkshuisvestingsprogramma opgesteld te worden in 2027. Budget benodigd € 25.000,- voor het laten uitvoeren van verdere benodigde onderzoeken en vervolgens opstellen van het daadwerkelijke volkshuisvestingsprogramma.

Scootmobiel stalling 't Noorderlicht
In verband met toename van het gebruik van scootmobielen en gebrek aan stallingsruimte, wordt een inpandige stallingsruimte gerealiseerd. Daarvoor wordt krediet gevraagd van € 40.000,- .

2.8 Overhead

Op grond van artikel 8 BBV wordt in begroting en jaarrekening een apart overzicht opgenomen van de kosten van overhead. In de programma's worden alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces.

In de jaarlijkse begrotingen en jaarrekeningen van gemeente Ameland wordt een tabel opgenomen waarin de kosten van overhead en toerekenmethodiek worden uiteengezet. Het overheadpercentage blijkt te schommelen rond de 25%.

Wat zijn we aan het doen?

Aanbesteding herinrichting gemeentewerf en energierotonde Ballumerbocht

Zoals nader toegelicht in de raadsinformatiebrief d.d. 8 juli 2026 over de aanbesteding van de herinrichting van de gemeentewerf en de energierotonde Ballumerbocht, is de aanbesteding inmiddels afgerond. De laagste geldige inschrijving ligt € 230.000 boven de geraamde uitvoeringskosten. Daarnaast zijn de kosten voor aanvullende stikstofberekeningen, vergunningprocedures en het aanbestedingsproces circa € 25.000 hoger uitgevallen dan geraamd. Hierdoor is een aanvullend investeringskrediet van € 255.000 noodzakelijk.

Tijdens de mededelingen in de raadscommissie van 6 juli 2026 is uw raad reeds geïnformeerd over deze kostenoverschrijding en de financiële consequenties. Gezien de uiterste datum voor definitieve gunning op 30 juli 2026 en het ontbreken van een raadsvergadering vóór het zomerreces, heeft het college het voornemen de opdracht na afloop van de bezwaartermijn definitief te gunnen, onder voorbehoud dat de bezwarenprocedure daartoe geen aanleiding geeft. Via deze Kadernota wordt voorgesteld het investeringskrediet met € 255.000 te verhogen.

Accommodatiebeleid

In december 2025 zijn het accommodatiebeleid en het bijbehorende faseringsplan vastgesteld, met uitzondering van de uitwerking voor de dorpen Nes en Buren. Voor deze dorpen is een aanvullend participatietraject doorlopen. De uitkomsten hiervan worden nader uitgewerkt tot een gedragen voorstel. Besluitvorming hierover wordt in het eerste kwartaal van 2027 verwacht.

Ten tijde van de Kadernota 2025 was nog niet exact duidelijk welke maatregelen in het accommodatiebeleid zouden worden opgenomen en op welke wijze deze zouden worden gefaseerd en geprioriteerd. Dit was mede afhankelijk van de besluitvorming door de gemeenteraad over de beleidsnota in december 2025. Wel is bij de Kadernota besloten om hiervoor financiële ruimte te reserveren. In de begroting 2026 en verder zijn daarom stelposten opgenomen voor zowel de structurele kapitaallasten van de benodigde investeringen als voor eenmalige kosten. De eenmalige kosten, waaronder kosten die reeds in 2025 zijn gemaakt, kunnen worden gedekt uit de Reserve Projecten.

Inmiddels is gebleken dat de oorspronkelijk voorziene investeringsplanning te ambitieus was. Daarom is de fasering van de investeringen bijgesteld en meer over de jaren verspreid. Voor de jaren 2027 tot en met 2030 wordt uitgegaan van de volgende verdeling van de investeringen: 2027 € 0, 2028 € 2 miljoen, 2029 € 1 miljoen en 2030 € 10 miljoen.

Bestuursondersteuning college

De uitdaging voor de komende jaren is om, in een veranderende samenleving en onder toenemende druk op de uitvoering, goed te blijven presteren en tegelijkertijd te investeren in nieuwe manieren van werken en organiseren. Door de invoering van de Omgevingswet, voortgaande digitalisering, veranderende wet- en regelgeving en ambities op het gebied van dienstverlening, blijft structurele investering in de gemeentelijke organisatie noodzakelijk.

WOO

Burgers hebben recht op informatie van de overheid. Dat staat in de Wet open overheid (de Woo). De gemeente moet daarom steeds meer informatie beschikbaar stellen. Op eigen initiatief (actief) én op verzoek (passief). Zo kunnen bedrijven, organisaties, onderzoekers, volksvertegenwoordigers, journalisten en burgers beter volgen en nagaan hoe de overheid besluiten neemt. Iedereen kan bij de overheid informatie opvragen via een Woo-verzoek. De gemeente ziet de afgelopen jaren een toename in het aantal Woo-verzoeken. Door deze toename en met name door twee (zeer) omvangrijke Woo-verzoeken is besloten een samenwerking aan te gaan met de Woo-desk van EIFFEL. Deze Woo-desk ontlast onze medewerkers bij piekbelasting in Woo-verzoeken, is sparringpartner, zorgt voor kennisoverdracht, beschikt over een slim softwaresysteem en geeft advies over de implementatie van onze plicht tot actieve openbaarmaking. De Woo-desk werkt met vaste uurtarieven op basis van nacalculatie.

Capaciteitsanalyse GWA

Door allerlei omstandigheden is de hoeveelheid taken voor de collega's van het GWA de afgelopen jaren gegroeid. Hoewel externe inhuur tijdelijk de werkdruk kan opvangen, biedt een structurele uitbreiding van de formatie een betere oplossing om de diverse werkzaamheden vanuit verhuur, onderhoud en verduurzaming te kunnen opvangen en de doorstroming op de woningmarkt soepel te laten verlopen. Dit onderwerp is de afgelopen periode onderzocht en overwogen.

Vooralsnog wordt geen voorstel gedaan voor structurele uitbreiding voor verhuur. Wel is de samenwerking op administratief gebied met het KCC versterkt en wordt onderzocht of een formatie-uitbreiding bij het KCC helpend is. Daarnaast is de formatie verhoogd door de Strategisch Adviseur GWA vast aan te stellen, waarmee het woonbedrijf structureel is versterkt.

Formatie en inhuur

De in de begroting 2026 opgenomen formatie is 91 fte. Er zijn geen WSW medewerkers meer werkzaam in de gemeentelijke organisatie, wel 4 garantiebanen. Er zijn wel 7 WSW'ers via de gemeente gedetacheerd.

De bezetting is feitelijk iets lager vanwege enkele openstaande vacatures. Geprobeerd wordt om de vacatures zo snel mogelijk in te vullen; zo zijn in 2026 inmiddels 2 vacatures ingevuld en voor 2 andere vacatures wordt nog een wervings- en selectieprocedure gevoerd.

Ook op Ameland lukt het niet altijd om vacatures via een eerste werving- en selectieprocedure in te vullen. De krapte op de arbeidsmarkt is ook voor onze gemeente merkbaar. In die gevallen wordt geprobeerd creatief te zijn in de arbeidsmarktbenadering en -communicatie.

Wanneer het invullen van vacatures ondanks alle inspanningen niet mogelijk blijkt, wordt tijdelijk personeel ingehuurd. Zo nodig wordt bij langdurige ziekte eveneens tijdelijk personeel ingehuurd om noodzakelijke werkzaamheden uit te kunnen blijven voeren. Ten slotte worden externe deskundigen ingehuurd wanneer specialistische kennis in onze organisatie niet aanwezig is.

Om de continuïteit in de uitvoering van gemeentelijke taken te waarborgen werken we daarnaast incidenteel en structureel op basis van dienstverleningsovereenkomsten samen binnen het samenwerkingsverband GR de Waddeneilanden en met gemeenten aan de vaste wal.

De omvang van externe inhuur schommelt al enige jaren rond het streven van 20%. In 2025 is dit uitgekomen op 21,9%. Voor Ameland wordt de som van alle transacties bijeen genomen, waaronder externe deskundigen, externe deskundigen sociaal domein en personeel derden. De omvang van de inzet van externe inhuur blijft een aandachtspunt.

Loonsom

Voor het berekenen van de loonsom in de meerjarenbegroting 2026–2029 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. De salarisaanpassingen van het Cao-akkoord 2025 -2027, dat loopt van 1 april 2025 tot 1 april 2027 zijn verwerkt. In 24 maanden krijgen de hogere salarisschalen ongeveer 7% erbij en de lagere schalen tot ongeveer 8,5%;
2. Er wordt gerekend met de maximale schaalsalarissen, maar zonder garanties;
3. In de meerjarenbegroting wordt rekening gehouden met een loonsomstijging van 3% per jaar vanaf 31 maart 2027.
4. Extra bestuurs/raadkosten door 0,4 fte wethouder en extra commissieleden.

Huisvesting

In 2024 zijn belangrijke stappen gezet in het verbeteren van de werkomgeving. De kantines op beide locaties zijn vernieuwd, alle kantoren zijn voorzien van nieuwe bureaus en vergaderruimtes kregen nieuwe tafels. Daarnaast zijn de bestaande stoelen opnieuw gestoffeerd, wat heeft bijgedragen aan een frisse en comfortabele werkomgeving.

In 2026 zijn de raadszaal, de kamers van de burgemeester en wethouders en het entreegebied vernieuwd. Daarnaast worden in 2026 nog enkele kleinere bouwkundige aanpassingen uitgevoerd, zoals het verbeteren van de spreekkamers met een burgerfunctie, het optimaliseren van de flexplekken en het inrichten en vernieuwen van de derde wethouderskamer.

Er volgt nog een derde fase. Deze fase sluit aan op bouwkundige ingrepen en richt zich op verduurzaming van de schil van het gemeentehuis en op de meer cosmetische aspecten van de werkomgeving, zoals raambekleding, schilderwerk in kleur en afbeeldingen op de muren. Hiermee wordt de uitstraling van de werkomgeving verder versterkt.

ICT en informatiebeveiliging

De gemeente Ameland werkt binnen de centrumregeling Shared Service Centrum (SSC) samen met meerdere Friese gemeenten. In dit verband verzorgt de gemeente Leeuwarden de ICT-voorzieningen voor Ameland. Via ambtelijke werkgroepen wordt actief deelgenomen aan de beleidsvorming en uitvoering van gezamenlijke ICT-projecten.

Door strengere overheidsnormen op het gebied van informatiebeveiliging en privacy zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk waarvoor de gemeente Leeuwarden ondersteuning levert aan de Wadeneilanden.

De kosten voor ICT nemen toe door het groeiende aantal accounts en apparaten, stijgende werkplektarieven en grote projecten zoals de vernieuwing van de Office-werkplek. Het tegenvallende jaarresultaat van de ICT-kosten over 2025 van € 40.000 heeft een structurele doorwerking naar de

ICT-kosten van 2026 en 2027. Om de ontwikkeling verder op te vangen, wordt vanaf 2026 de ICT-bijdrage met 4,5% geïndexeerd en vanaf 2027 met 3,5%.

Kunstcollectie gemeente Ameland

In 2025 en begin 2026 is door een onafhankelijke expert in samenwerking met de STAM een gedetailleerde inventarisatie opgesteld van alle gemeentelijke kunstwerken (in het gemeentehuis). Deze inventarisatie geeft een goed inzicht in de toestand van de werken en het (toekomstige) beheer/onderhoud ervan. In het verlengde van de inventarisatie wordt een voorstel voorbereid over de te behouden kunstwerken, de via de STAM tentoon te stellen kunstwerken en de te ontzamelen kunstwerken.

Voor het uitvoeren van het proces van de laatstgenoemde categorie is expertise nodig. De kosten hiervan kunnen gedekt worden uit eerder beschikbaar gesteld budget voor dit proces. Er wordt mogelijk een niet geraamde inkomst gerealiseerd via de verkoop van de kunstwerken en er blijft waarschijnlijk een deel van het budget over nu de bruikleenwerken niet op korte termijn grote restauratie nodig hebben. Deze twee schilderijen van de Cammingha's, die de gemeente in bruikleen heeft van het Fries Museum, worden op advies van het Fries Museum in 2026 volgens een verbeterd concept in het gemeentehuis opgehangen/geëxposeerd.

Wat gaan we aanvullend doen?

Nieuwe Digitale Werkplek Omgeving (DWO) (€ 72.000)
Verdere vernieuwing van de digitale werkplek is noodzakelijk. Door te investeren in werken in de Cloud en tegelijkertijd de Citrix-servers af te bouwen, is de digitale werkplek voor de komende jaren weer toekomstbestendig. Dit leidt tot eenmalige projectkosten. Het project wordt regionaal via SSC Leeuwarden ingezet.

Overbrengen oud archief (1997-2026) en GWA-Woningdossiers (€ 30.000)
In het kader van de Archiefwet moet archiefblok 1997 t/m 2026 uit het actieve archief overgebracht worden naar het statisch archief. Deze werkzaamheden worden door nieuwe afspraken met de archivaris (van NoardEast Fryslan) niet door de archivaris zelf uitgevoerd, die behoort toezicht te houden op het werk. Voor deze werkzaamheden zal daarom tijdelijk extern worden ingehuurd.

Bij GWA is het nodig een efficiëncyslag te maken door de GWA-dossiers te digitaliseren en de applicatie te vernieuwen. De digitaliseringsslag van de GWA-dossiers zal met inzet van de archivaris worden opgepakt. Doordat de huidige leverancier de applicatie niet meer onderhoudt, zal een vervangende applicatie worden geïmplementeerd in 2027.

Uitbreiding dienstauto's (€ 6.500 structureel)
Op dit moment staan er twee dienstauto's ter beschikking voor dienstreizen binnen de gemeente vanaf het gemeentehuis. De huidige bezetting van deze twee beschikbare voertuigen is tijdens kantooruren hoog. Werknemers worden regelmatig beperkt in hun mobiliteit voor afspraken, inspecties en werkzaamheden buiten het gemeentehuis.

Daarnaast is de wens uitgesproken om de capaciteit voor toezicht en handhaving uit te breiden, zodat toezichthouders meer aanwezig kunnen zijn in de openbare ruimte. Deze uitbreiding zal leiden tot een verdere toename van het gebruik van de beschikbare voertuigen.

Om de continuïteit van de werkzaamheden te waarborgen en knelpunten in de planning te voorkomen, is uitbreiding van het wagenpark noodzakelijk. Voorgesteld wordt één extra auto toe te voegen.

Voor het laden van dit extra voertuig kan gebruik worden gemaakt van de bestaande laadinfrastructuur. De huidige twee laadpalen bieden voldoende capaciteit voor drie elektrische voertuigen. De lease kosten van een extra en vergelijkbaar voertuig worden geraamd op een bedrag van € 6.500 per jaar. Voor de toekomst wordt onderzocht of de leaseconstructies worden gecontinueerd.

Externe inhuur bij afdeling Financiën voor uitvoering prioriteiten bedrijfsvoering (€ 15.000 structureel + eenmalig € 20.000 in 2027)

Begin dit jaar heeft de Rekenkamercommissie het rapport 'Hoeveel geld is er eigenlijk' uitgebracht over de financiën van de Waddengemeenten en de sturing van de raden daarop. In dit rapport zijn conclusies en aanbevelingen gedeeld met de gemeenteraad. Daarnaast is onlangs de jaarrekening 2025 door de gemeenteraad vastgesteld en is het accountantsrapport gedeeld. In dit rapport worden ook enkele aanbevelingen gegeven met betrekking tot de bedrijfsvoering.

De auditcommissie heeft in haar advies bij de jaarrekening 2025 punten ter prioritering aangegeven. Voor het uitbesteden van de Verbijzonderde Interne Controles (VIC) is € 15.000 structureel budget nodig.

Daarnaast wordt eenmalig budget van € 20.000 gevraagd om aan de slag te kunnen met het actualiseren van een risico-analyse (weerstandsvermogen) en de Nota Reserves en Voorzieningen. Het college komt nog met een prioriteitenplanning te bespreken in de auditcommissie.

2.9 Dekkingsmiddelen

Algemeen

Voor de uitvoering van de programma's die de gemeenteraad heeft bepaald, zijn financiële middelen nodig. Deze dekkingsmiddelen worden gevormd door rijksbijdragen, eigen gemeentelijke belastingen en retributies, huren, pachten en dergelijke.

Voor rijksmiddelen als de zogenaamde algemene uitkering uit het gemeentefonds en gemeentelijke belastingen gelden geen specifieke bestedingsdoelen.

Voor retributies (leges en dergelijke heffingen) geldt dat opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de bijbehorende kosten.

Gemeentefonds

Het gemeentefonds bestaat uit de algemene uitkering, decentralisatie uitkeringen en integratie uitkeringen. De berekende uitkering gemeentefonds in deze Kadernota is gebaseerd op de meicirculaire 2026, de meest recente circulaire van het ministerie van Binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties. De financiële effecten hiervan zijn verwerkt in de eerste begrotingswijziging. De uitkeringen van het gemeentefonds stijgen, op basis van de meicirculaire, jaarlijks tot boven € 12 miljoen.

Belastingen en retributies

Er wordt voorgesteld om niet tot tariefstijgingen te besluiten ten opzichte van de tarieven van 2026 voor afvalstoffenheffing, reinigingsrechten, rioolheffing, precariobelasting en forensenbelasting.

Voor reiniging wordt beleid gemaakt waarbij ook de kosten in beeld worden gebracht. Het is logischer om daarna ook de (gewenste) tarieven van de afvalstoffenheffing en de reinigingsrechten erbij te betrekken.

Er wordt gewerkt aan een nieuw Programma Water en Riolering (actualisatie van het gemeentelijk rioleringsplan (GRP)), waarbij ook de (gewenste) baten (riool- en waterzorgheffing) worden betrokken.

Er wordt voorgesteld de opbrengsten onroerendezaakbelasting met 3% te verhogen in 2027 (in lijn met CPI 2025) ten opzichte van 2026 en in de meerjarenraming een verhoging van 2,5% op te nemen voor 2028 (ten opzichte van 2027, op basis van de verwachte CPI 2026). Voor de overige heffingen (bijvoorbeeld leges) wordt voorgesteld de tarieven te verhogen met 3% in 2027 ten opzichte van 2026. In de meerjarenraming, jaarschijf 2028, is een verhoging van 2,5% doorgerekend ten opzichte van 2027.

Tenslotte wordt voorgesteld om het tarief toeristenbelasting in 2027 te verhogen tot € 2,14 (2026: € 2,08) en in 2028 uit te gaan van een tarief van € 2,20. Beoogd is ook hier de CPI index te volgen.

Als basis voor de op te stellen meerjarenbegroting 2027 - 2030 gelden hiermee de volgende belastingontwikkelingen:

Onroerendezaakbelastingen

Onroerendezaakbelastingen					
	2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Opbrengststijging	2,0%	3,0%	2,5%	0,0%	0,0%

Overige heffingen

Overige heffingen					
	2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Tariefverhoging	0,0%	3,0%	2,5%	0,0%	0,0%

Toeristenbelasting

Toeristenbelasting					
	2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Tariefverhoging	2,00%	2,88%	2,80%	0%	0%
Tariefstelling	2,08	2,14	2,20	2,20	2,20

Als algemene opmerking geldt dat de meeropbrengsten van de hier voor 2027 en 2028 voorgestelde belastingverhogingen worden verwerkt in de op te stellen meerjarenbegroting 2027-2030.
De specifieke tariefstelling per belastingsoort wordt verwerkt in de diverse belastingverordeningen die in het najaar 2026 aan de raad worden voorgelegd voor 2027.

3. Financiën

3.1 Inleiding

Op 27 oktober 2025 is de meerjarenbegroting 2026 - 2029 door de raad vastgesteld. Deze meerjarenbegroting is de basis voor de uitvoering van werkzaamheden in het lopende begrotingsjaar 2026. De 'jaarschijf 2026' bestaat immers uit door de raad beschikbaar gestelde budgetten voor de verschillende activiteitengroepen als onderdeel/onderdelen van een programma.

Daarnaast geeft deze meerjarenbegroting het financiële kader voor de jaren tot en met 2029. Deze meerjarenbegroting is daarmee de uitgangspositie voor deze kadernota, waarbij het jaar 2029 'gemakshalve' wordt gekopieerd naar 2030.

De begrotingssaldi* voor deze jaren zijn de volgende:

	2026	2027	2028	2029	2030
Meerjarenbegroting 2026 - 2029					
	-695.743	-502.819	-21.821	-64.636	-64.636

Hierbij is het goed om te vermelden dat in de tabel een **-/- bedrag een positief resultaat betreft en een **+/+** een negatief resultaat betreft.*

In dit hoofdstuk komen belangrijke afwijkingen van dit financiële beeld aan de orde. Hiermee ontstaat een nieuw kader als basis voor beschouwingen in het college en de raad over zaken als nieuw beleid, wensen en belastingmaatregelen. De besluiten die daaruit voorvloeien, vormen de basis voor de daarna op te stellen meerjarenbegroting 2027 - 2030.

De belangrijke afwijkingen voor het jaar 2026 worden formeel aan de raad voorgelegd in de vorm van begrotingswijzigingen 2026, met effecten voor de komende jaren. Er zijn vier voorgestelde begrotingswijzigingen opgesteld die hierna aan de orde komen.

In paragraaf 3.2 wordt het totaalbeeld geschetst van de eerste begrotingswijziging 2026. De belangrijkste onderwerpen welke hierin zijn verwerkt, zijn als volgt:

- Budgettaire effecten van de jaarrekening 2025 op de meerjarenbegroting, aangevuld met analyse van huidige budgetten;
- Doorgeschoven budgetten van 2025 die in 2026 of later alsnog tot uitgaven zullen leiden;
- Verwerking van externe effecten, zoals bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen;
- Geactualiseerde salariskosten;
- Verwerking van ontwikkeling algemene uitkering op basis van de meest recente (mei)circulaire.

Bij deze eerste begrotingswijziging wordt per activiteitengroep (het niveau waarop de raad budgetten autoriseert) een toelichting gegeven op wijzigingen/afwijkingen groter dan € 10.000.

De tweede begrotingswijziging 2026 is in paragraaf 3.3 uitgewerkt. Hierin zijn de financiële effecten verwerkt van College- en Raadsbesluiten welke zijn genomen nádat de meerjarenbegroting 2026 - 2029 is vastgesteld.

In paragraaf 3.4 is de derde begrotingswijziging 2026 uitgewerkt. Dit betreft de financiële effecten van nieuwe beleidsvoornemens in deze Kadernota, welke zijn opgenomen in de programma's - activiteitgroepen onder de kop "Wat gaan we aanvullend doen?".

Het effect van de gewijzigde kapitaallasten inclusief de nieuwe investeringen, is in de vierde begrotingswijziging 2026 verwerkt en wordt in paragraaf 3.5 weergegeven. De geplande (en nieuwe) investeringen zijn opnieuw in kaart gebracht waarbij er verschuivingen hebben plaatsgevonden, wat leidt tot wijziging in kapitaallasten.

Tot slot wordt afgesloten met paragraaf 3.6, waarin de financiële eindsituatie wordt weergegeven. Deze dient als basis voor de op te stellen nieuwe meerjarenbegroting 2027 - 2030.
Ook wordt hier nog stilgestaan bij de lijst van reserves.

3.2 Eerste begrotingswijziging 2026

De jaarrekening over 2025 sluit met een voordelig saldo van € 2.159.174. Ten opzichte van het begrote saldo (na wijziging) van € 1.415.616 is er sprake van een voordelig verschil van € 743.558.

Op basis van de analyse van de jaarrekening 2025 is beoordeeld in hoeverre budgetten in de vastgestelde begrotingen 2026 - 2029 bijstelling vragen. Deze bijstellingen zijn verwerkt in de eerste begrotingswijziging 2026. Ook enkele doorgeschoven budgetten van 2025 die in 2026 of later alsnog tot uitgaven zullen leiden komen in de wijziging naar voren, zoals: het aanwijzen van monumenten en beeldbepalende panden, het project rondom parkeren in bermen, het verbeteren van de waterkwaliteit van de Vleijen en het participatietraject accommodatiebeleid.

Daarnaast zijn de financiële gevolgen van de salarisberekeningen verwerkt, zijn de bedragen van de Algemene Uitkering op basis van de meest recente (mei)circulaire verwerkt, zijn de bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen als Veiligheidsregio Friesland en GR De Waddeneilanden geraamd en is er een index opgenomen voor de ICT-Kosten op basis van de perspectiefnota van SSC Leeuwarden.

Een totaaloverzicht van de eerste begrotingswijziging op activiteitengroepsniveau is opgenomen in **bijlage 1** van deze Kadernota. Een totaaloverzicht van alle wijzigingen per product- en grootboeknummer is ter informatie beschikbaar. Het totaaleffect van deze eerste begrotingswijziging 2026 is:

	2026	2027	2028	2029	2030
Effecten van jaarrekening 2025, externe ontwikkelingen, etc.	33.325	-553.056	-97.254	336.802	666.020

*De belangrijkste begrotingswijzigingen worden hierna per activiteitengroep toegelicht. Hierbij is het goed om te vermelden dat in de tabellen een **-/-** bedrag een positief effect betreft (hogere baten of lagere lasten) en een **+/+** een negatief effect betreft (lagere baten of hogere lasten).*

Programma 1 Bestuur | Bestuur

Activiteitengroep Bestuur				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
1.064.539	1.074.933	114.918	117.502	158.508

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Bestuur > € 10.000:

- Voor de jaren 2026 en 2027 worden de regionale bijdragen van gemeente Ameland voor de Regio Deal geboekt waar een onttrekking uit Reserve Waddeneilanden tegenover staat. Bij deze activiteit leidt dit twee jaar tot kosten van € 968.750;
- De conceptbegroting 2027 GR De Waddeneilanden is verwerkt en hierdoor is de inkomensoverdracht aan gemeenschappelijke regeling in de jaren 2027 t/m 2030 hoger (structureel € 30.000);
- De salariskosten zijn doorgerekend op basis van de geldende CAO. Voor de periode na de looptijd van de CAO is gerekend met 3% stijging. Het grootste deel van de stijging is het gevolg van de doorrekening van de uitbreiding fte bij de wethouders;
- De Reserve politieke ambtsdragers is vanaf 2025 een voorziening geworden in verband met BBV voorschriften. Waar voorheen de mutaties van de reserve onder 'Overige inkomsten en uitgaven' vielen, wordt de toevoeging en vrijval van de voorziening binnen de activiteitengroep geboekt waar de kosten betrekking op hebben (structureel € 45.000);
- In 2026 is eenmalig € 15.000 opgenomen voor het afscheid/benoeming van de (nieuwe) burgermeester;
- Bij de slotwijziging is € 13.000 voor overplaatsen archief op verkeerde activiteit geboekt en wordt daardoor gecorrigeerd, waardoor in 2026 € 13.000 eenmalig is toegevoegd aan budget Bestuur;
- Vanaf 2027 is structureel een bate van € 13.013 voor werkzaamheden HR voor de GR De Waddeneilanden opgenomen. Daarnaast is in 2026 een eenmalige last van € 15.000 opgenomen voor de aansluiting op het regionaal E-HRM Platform.

Programma 1 Bestuur | Openbare orde en veiligheid

Activiteitengroep Openbare orde en veiligheid				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
-	-22.198	-6.596	944	29.821

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- Op basis van de vastgestelde begroting 2027 zijn de juiste inkomensoverdrachten voor de Veiligheidsregio Fryslân verwerkt (€ 22. 198 in 2027, € 29.821 in 2030).

Programma 2 Sociaal Domein | Algemene voorzieningen en Musea

Activiteitengroep Algemene voorzieningen				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ -10.028	€ 7.140	€ 7.140	€ 7.140	€ 7.140

Activiteitengroep Musea en culturele voorzieningen				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000

Wijzigingen binnen de activiteitengroep algemene voorzieningen> € 10.000:

- Het aanbrengen van kurk op het kunstgrasveld Geel Wit is in 2025 al uitgevoerd, waardoor er een verschuiving heeft plaatsgevonden van kosten 2026 naar 2025 (€ 25.000);
- Er is eenmalig € 20.000 opgenomen (in 2026) voor de inzet van externe deskundige voor het opstellen van het meerjarenonderhoudsplan voor gebouwen/musea, welke in erfpacht zijn overgedragen aan Stichting Amelander Musea.

Programma 2 Sociaal Domein | Maatschappelijke ondersteuning (wmo)

Activiteitengroep Maatschappelijke ondersteuning (Wmo)				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ 84.541	€ 3.328	€ 6.720	€ 8.094	€ 15.868

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- Er is een aanvraag voor een financiële tegemoetkoming voor een woningaanpassing op basis van de Wmo van bijna € 100.000 toegekend. Een aanvraag van dermate omvang komt niet vaak voor, dus hier wordt in de meerjarenbegroting dan ook niet 'standaard' rekening mee gehouden (€ 75.000 in 2026);
- Er is een structurele bijstelling geboekt van de zorgkosten voor huishoudelijke hulp Wmo op basis van budgetanalyse (€ 40.000 structureel);
- In verband met gewijzigde IV3 voorschriften heeft een andere toerekening van salariskosten plaatsgevonden. Dit zorgt per saldo voor structureel lagere toerekening van salariskosten binnen deze activiteitengroep, en hogere salariskosten binnen 'Jeugdhulpwet' (structureel 30.459 minder kosten).

Programma 2 Sociaal Domein | Jeugdwet

Activiteitengroep Jeugdhulpwet				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ 30.459	€ 30.459	€ 30.459	€ 30.459	€ 30.459

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- In verband met gewijzigde IV3 voorschriften heeft een andere toerekening van salariskosten plaatsgevonden. Dit zorgt per saldo voor structureel hogere toerekening van salariskosten binnen deze activeitengroep, en minder salariskosten binnen 'Maatschappelijke ondersteuning' (structureel € 30.459 meer kosten).

Programma 2 Sociaal Domein | Participatiewet

Activiteitengroep Participatiewet				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ 9.190	€ 9.465	€ 9.749	€ 10.041	€ 18.921

Geen bijzonderheden.

Programma 3 Onderwijs | Openbaar primair en voortgezet onderwijs

Activiteitengroep Openbaar primair en voortgezet onderwijs				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ -	€ -	€ -	€ -	€ -

Voor uitleg over de verwerking, ontwikkeling en de begroting van de BWS, zie onderaan paragraaf "3.6 Financiële eindsituatie".

Programma 3 Onderwijs | Lokaal onderwijsbeleid

Activiteitengroep Lokaal onderwijsbeleid				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ 46.653	€ 1.933	€ 1.933	€ 1.933	€ 1.933

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- In de loop van 2025 zijn afspraken gemaakt voor het structureel uitbesteden van werkzaamheden voor leerplicht. Facturatie heeft in 2025 niet plaatsgevonden en per abuis is er geen rekening gehouden met een kortlopende schuld op de balans in de jaarrekening. Dit zorgt voor lasten van zowel 2025 als 2026 in 2026 (€ 44.720 meer kosten in 2026).

Programma 4 Fysieke leefomgeving | Infrastructuur

Activiteitengroep Infrastructuur				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ -51.366	€ -1.160.500	€ -233.000	€ 662.446	€ 1.081.697

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- In overleg met de provincie wordt in de jaren 2026 t/m 2028 de eenmalig geraamde last van impuls bestratingsmateriaal en verbreden fietspaden geactiveerd. Tegenover deze incidentele lasten was een onttrekking aan de Reserve Projecten geraamd, zie hiervoor de activiteitengroep 'Overige inkomsten en uitgaven' (in 2026 minder kosten € 462.500, in 2027 € 1.162.500 en in 2028 € 235.000);
- In 2026 wordt nog een gedeelte van de sloopkosten Stelp geboekt € 368.634 (deze kosten worden onttrokken uit Reserve Projecten);
- Er is structureel € 17.500 extra in de kosten opgenomen voor dagelijks onderhoud watergangen, op basis van budgetanalyse;
- In 2029 en 2030 zijn kosten opgenomen conform onderhoudsplan wegen aansluiting (2029: € 621.000 en 2030: € 1.049.000). Hier staat een onttrekking aan de Onderhoudsfonds Wegen tegenover (zie activiteitengroep Overige inkomsten en uitgaven);
- In 2029 en 2030 zijn kosten opgenomen conform onderhoudsplan havens aansluiting (2029: € 38.538 en 2030: € 21.782). Hier staat een onttrekking aan de Onderhoudsfonds Havens tegenover (zie activiteitengroep Overige inkomsten en uitgaven);
- Er is eenmalig in 2026 € 15.000 aan budget toegevoegd voor het uitvoeren van extra dagelijks onderhoud aan verkeersmaatregelen;
- Voor de vervanging van armaturen is in 2026 eenmalig € 30.000 in het budget opgenomen. Deze vervanging is nodig doordat blijkt dat de behuizing van de armaturen niet optimaal is gecoat, waardoor deze doorbranden en vervangen moeten worden.

Programma 4 Fysieke leefomgeving | Openbare ruimte

Activiteitengroep Openbare Ruimte				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ 336.000	€ -	€ -	€ -	€ -

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- De werkzaamheden met betrekking tot parkeren in bermen vindt in 2026 plaats (€ 75.000 in 2026);
- De werkzaamheden rondom de waterkwaliteit van de Vleijen zijn verschoven naar 2026 (€ 190.000 in 2026);
- De afronding van het onderhoud van de paardenbak in Nes/Buren vindt in 2026 plaats (€ 35.000 in 2026);
- De inhuur voor het opstellen van een lijst beschermde bomen/LIOR is niet doorgeschoven bij slotwijziging, daarom eenmalig € 36.000 opgenomen in 2026.

Programma 4 Fysieke leefomgeving | Afval en milieu

Activiteitengroep Afval en milieu				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ 30.848	€ 30.848	€ 30.848	€ 30.848	€ 30.848

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- Er is structureel € 29.048 opgenomen voor de inkomensoverdracht gemeenschappelijke regelingen op basis van de ontwerpbegroting 2027 FUMO.

Programma 4 Fysieke leefomgeving | Ruimtelijke ordening

Activiteitengroep Ruimtelijke ordening				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ 54.500	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- De werkzaamheden met betrekking tot de archeologische kansenkaart zijn doorgeschoven 2026, waardoor eenmalig € 12.500 is opgenomen bij de slotwijziging 2025;
- Een deel van de budgetten van de implementatie Omgevingswet is doorgeschoven naar 2026, waardoor eenmalig € 15.000 is opgenomen bij de slotwijziging 2025;
- De bepaling van monumenten en beeldbepalende panden is doorgeschoven naar 2026, waardoor eenmalig € 24.000 is opgenomen bij de slotwijziging 2025.

Programma 5 Economie | Economie

Activiteitengroep Toerisme				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ -44.150	€ -41.650	€ -41.650	€ -41.650	€ -41.650

Activiteitengroep Overige sectoren				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ -12.492	€ -13.617	€ -14.775	€ -14.775	€ -14.775

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Overige sectoren > € 10.000:

- De kosten voor subsidie Waddencampus zijn structureel naar € 0 geboekt, maar de contributies/lidmaatschappen naar € 25.000 (structureel) ten behoeve van Triple Helix.

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Toerisme > € 10.000:

- Subsidie IMF is structureel naar beneden bijgesteld (€ 20.000);
- De inzet externe deskundigen is niet meer nodig, daarom bijgesteld naar € 0 (impact structureel € 13.650 minder kosten).

Programma 6 Duurzaamheid | Energietransitie

Activiteitengroep Energietransitie				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ -200.000	€ -	€ -	€ -	€ -

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- De vaststelling van de Europese subsidie IANOS wordt dit najaar verwacht en daarmee kan het gereserveerde bedrag op de balans als eenmalige bate worden opgenomen in de exploitatie (€ 200.000).

Programma 7 Volkshuisvesting | Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland

Activiteitengroep Gemeentelijk woningbedrijf Ameland				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ -89.727	€ -155.450	€ -190.844	€ -225.936	€ -221.745

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- Er zijn hogere huuropbrengsten berekend op basis van juiste toepassing indexering en budgetanalyse (€ 91.620 in 2026, oplopend naar € 297.821 in 2030).

Programma 7 Volkshuisvesting | Volkshuisvestingsbeleid

Activiteitengroep Volkshuisvestingbeleid				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ -105.785	€ -	€ -	€ -	€ -

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- In 2026 is besloten met het stoppen van het project 'flexwoningen'. De geraamde onrendabele top kan uit de begroting, wat een voordeel oplevert. Hier staat een onttrekking tegenover van de Reserve Projecten, binnen de activiteitengroep 'overige inkomsten en uitgaven' (€ 150.000 in 2026);
- De reeds gemaakte voorbereidingskosten zijn tot nu toe verwerkt onder de immateriële vaste activa. Nu besloten is niet verder te gaan met dit project, dienen deze kosten conform BBV voorschriften als eenmalige lasten te worden verantwoord (€ 44.215 in 2026).

Overhead

Activiteitengroep Overhead				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ 172.381	€ 210.675	€ 202.350	€ 208.768	€ 464.217

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- Bij de slotwijziging 2025 is besloten om € 60.000 door te schuiven naar 2026 voor uitvoering van het participatietraject accommodatiebeleid;
- De salariskosten zijn gebaseerd op de cao-gemeenten 2025-2027. Er is ook een herrekening van de salariskosten als gevolg van de HR21 waardering verwerkt. De hogere kosten zijn verrekend met de eerder geboekte stelpost. Het effect hiervan is in 2026: € 16.717, in 2027: € 19.841, in 2028: € 80.633, in 2029: € 82.051 en in 2030 € 337.500;
- De indexering van de ICT bijdrage aan de gemeente Leeuwarden is geactualiseerd, en daarnaast incidentele kosten voor project DWO (€ 64.000 in 2026, € 82.000 in 2027 en verder + eenmalige lasten van € 74.000 voor project DWO in 2027);
- Er is een toevoeging aan voorziening verlofsparen geboekt, structureel € 20.000;
- Ten behoeve van materiaal/materieel wordt er in 2026 eenmalig € 10.000 opgenomen voor de aanschaf van elektrisch gereedschap. Daarnaast wordt structureel € 15.000 aan de activiteit toegevoegd voor de stijgende brandstofprijzen.

Dekkingsmiddelen | Gemeentefonds

Activiteitengroep Gemeentefonds				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ -326.970	€ -770.171	€ -332.971	€ 546	€ -236.561

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- De berekening Algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire (positief effect, hogere opbrengsten).

Dekkingsmiddelen | Belastingen

Activiteitengroep Belastingen				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ -51.515	€ -51.515	€ -51.515	€ -51.515	€ -51.515

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- Op basis van een herrekening is de toeristenbelasting structureel verhoogd met € 52.590.

Dekkingsmiddelen | Retributies

Activiteitengroep Retributies				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ 21.625	€ 11.625	€ 11.625	€ 11.715	€ 15.769

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- De opbrengst vastrecht containers is neerwaarts bijgesteld met € 11.625 (structureel).

Dekkingsmiddelen | Huren en pachten

Activiteitengroep Huren en pachten				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ -	€ -	€ -	€ -	€ -

Geen bijzonderheden.

Dekkingsmiddelen | Overige inkomsten en uitgaven

Activiteitengroep Overige inkomsten en uitgaven				
2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
€ -950.378	€ 253.639	€ 330.355	€ -447.758	€ -650.915

Onvoorziene lasten en baten (2026: € 620.000, lagere lasten):

- Bij de slotwijziging 2025 is de afrekening WKR meegenomen (last € 40.000 structureel);
- In 2026 is een teruggaaf omzetbelasting opgenomen van € 10.000 uit eerdere jaren;
- De planning voor accommodatiebeleid is iets bijgesteld, waardoor aan eenmalige lasten € 650.000 is verschoven van 2026 naar 2030. Hiertegenover staat een onttrekking aan de Reserve Projecten.

Rente (2026: € 206.821, lagere lasten):

- Hogere renteopbrengsten van schatkistbankieren (€ 200.000)
- Op basis van de liquiditeitsprognose en de planning van de investeringen die zijn opgenomen in deze begroting wordt is het aannemelijk dat vanaf 2028 geld zal moeten worden aangetrokken middels een geldlening. Er is reeds rekening gehouden met de te verwachten rentekosten die hiermee gepaard gaan (€ 40.000 in 2028, oplopend naar € 380.000 in 2030).

Nutsbedrijven

- De jaarlijkse dividendopbrengst Stedin is in 2026 € 54.000 en toegevoegd aan de wijziging. Vanaf 2027 is structureel € 14.000 toegevoegd.

Mutaties reserves

- In 2026 en 2027 onttrekking aan reserve Waddeneilanden in verband met gemaakte kosten Regio Deal (beide jaren € 968.750);
- In de jaren 2026 tot en met 2028 worden de kosten voor bestratingsmateriaal en verbreden fietspaden gecorrigeerd en geactiveerd (€ 462.500, € 1.162.500 en € 235.000);
- In 2026 vindt een verschuiving plaats naar 2030 voor de eenmalige lasten accommodatiebeleid (€ 650.000);
- De onrendabele top wordt uit de begroting gehaald nadat is besloten te stoppen met het project 'flexwoningen'. Hierdoor wordt er geen € 150.000 onttrokken uit Reserve Projecten;
- In 2026 wordt € 368.634 onttrokken uit de Reserve Projecten in verband met sloopkosten Stelp;
- In 2029 en 2030 is de onttrekking aan Onderhoudsfonds Wegen conform onderhoudsplan wegen (€ 621.000 en € 1.049.000);
- In 2029 en 2030 is de onttrekking aan Onderhoudsfonds Havens conform onderhoudsplan havens (€ 39.536 en € 34.841);
- De reserve politieke ambtsdragers is vanaf 2025 een voorziening. De financiële wijzigingen in de jaren 2026 t/m 2030 zijn verwerkt.

3.3 Tweede begrotingswijziging 2026

Na vaststelling van de meerjarenbegroting 2026 – 2029 zijn in het college en de raad besluiten genomen die een financieel effect hebben op deze lopende meerjarenbegroting.

Het overzicht hiervan is opgenomen in *bijlage 2* bij deze Kadernota. Het totaaleffect van deze tweede begrotingswijziging 2026* is:

	2026	2027	2028	2029	2030
Effecten van besluiten ná vaststellen meerjarenbegroting 2026 - 2029	57.426	48.805	50.124	47.502	60.297

Hierbij is het goed om te vermelden dat in de tabel een **-/- bedrag een positief effect betreft (hogere baten of lagere lasten) en een **+/+** een negatief effect betreft (lagere baten of hogere lasten).*

3.4 Derde begrotingswijziging 2026, nieuw beleid

In deze Kadernota 2026 zijn nieuwe beleidsvoornemens benoemd per activiteitengroep onder "wat gaan we aanvullend doen?". De financiële effecten hiervan zijn opgenomen in *bijlage 3* bij deze Kadernota.

Hieronder de totaaltelling van de derde begrotingswijziging 2026*:

	2026	2027	2028	2029	2030
Effecten van nieuw beleid bij Kadernota 2026	81.899	679.841	437.339	475.898	480.696

Hierbij is het goed om te vermelden dat in de tabel een **-/- bedrag een positief effect betreft (hogere baten of lagere lasten) en een **+/+** een negatief effect betreft (lagere baten of hogere lasten).*

3.5 Vierde begrotingswijziging 2026, kapitaallasten

Deze paragraaf 3.5 bevat uitsluitend het effect van **gewijzigde kapitaallasten**, omdat investeringen een jaar eerder of later plaatsvinden dan eerder aangenomen, of voor een gewijzigd bedrag worden opgenomen.

Bovendien zijn in deze vierde wijziging de kapitaallasten van nieuwe beleidsvoornemens verwerkt, voor zover het hier gaat om investeringen. In de derde begrotingswijziging zijn deze investeringen opgenomen en is het financiële effect aangegeven, de feitelijke doorrekening van rente en afschrijving vindt plaats via de verwerking in de activastaat en komt daarmee tot uiting in deze vierde begrotingswijziging.

Het totaaleffect van de vierde begrotingswijziging 2026* is het volgende:

	2026	2027	2028	2029	2030
Effecten van aangepaste activastaat					
	50.277	50.724	268.893	279.630	490.923

Hierbij is het goed om te vermelden dat in de tabel een **-/- bedrag een positief effect betreft (hogere baten of lagere lasten) en een **+/+** een negatief effect betreft (lagere baten of hogere lasten).*

3.6 Financiële eindsituatie, basis voor meerjarenbegroting 2027 - 2030

De verwerking van de voorgaande begrotingswijzigingen leidt tot het volgende financiële eindplaatje*, als basis voor de op te stellen meerjarenbegroting 2027 – 2030:

	2026	2027	2028	2029	2030
Startpositie Kadernota 2026					
Meerjarenbegroting '26 - '29	-695.743	-502.819	-21.821	-64.636	-64.636
Effecten					
Eerste begrotingswijziging 2026	33.325	-553.056	-97.254	336.802	666.020
Tweede begrotingswijziging 2026	57.426	48.805	50.124	47.502	60.297
Derde BW, nieuw beleid	81.899	679.841	437.339	475.898	480.696
Vierde begrotingswijziging 2026	50.277	50.724	268.893	279.630	490.923
Belastingwijzigingen	0	-146.067	-284.747	-284.747	-284.747
Financiële eindsituatie					
Startpositie meerjarenbegroting 2027 - 2030	-472.816	-422.572	352.535	790.449	1.348.552

Hierbij is het goed om te vermelden dat in de tabel een **-/- bedrag een positief resultaat betreft en een **+/+** een negatief resultaat betreft.*

Ontwikkeling Reserve projecten

In de huidige meerjarenbegroting 2026 – 2029 en in een aantal begrotingswijzigingen zoals hiervoor opgenomen, worden diverse eenmalige kosten gedekt door een bijdrage uit de Reserve projecten. Ten opzichte van de begroting ontbreken nu de onttrekkingen verbreden fietspaden en kwaliteit bestratingsmateriaal. In overleg met de provincie wordt in de jaren 2026 t/m 2028 de eenmalig geraamde lasten geactiveerd, waardoor de geraamde onttrekkingen niet meer zichtbaar zijn in de Reserve projecten.

Jaarlijks wordt het positieve exploitatiesaldo toegevoegd aan de Reserve projecten, hierdoor loopt (na verwerking van het rekeningsaldo 2025) het beginsaldo 2026 op tot € 11,5 miljoen.

Op de volgende pagina is het verloop van de reserve aangegeven:

	Ontwikkeling Reserve projecten				
	2026	2027	2028	2029	2030
Stand reserve projecten begin jaar	11.593.564	10.019.735	9.044.735	7.969.735	6.894.735
Begrootte mutaties:					
Onttrekking kwaliteit bestratingsmateriaal	0	0	0	0	0
Onttrekking sloop Stelp	-368.634				
Onttrekking onrendabele top flexwoningen	0				
Onttrekking eenmalig deel accommodatiebeleid	-200.000	-775.000	-775.000	-875.000	-650.000
Onttrekking verbreden fietspad Verbindingsweg, voorbereiding	0				
Onttrekking verbreden fietspad Verbindingsweg, uitvoering		0	0	0	0
Onttrekking aankoop Oosterlaan 29 GWA	-253.000				
Onttrekking paasduinweg	-752.195				
Onttrekking investeringsprojecten IKW		-200.000	-300.000	-200.000	-300.000
Stand reserve projecten einde jaar	10.019.735	9.044.735	7.969.735	6.894.735	5.944.735

Ontwikkeling GWA en Reserve ABR

Het exploitatiesaldo van het GWA wordt volledig onttrokken uit reserve ABR. Om dit tot en met 2029 volledig te kunnen dekken, is er een stelpost opgenomen in de jaren 2028 t/m 2030 (1e jaar € 50.000, 2e jaar € 100.000 en 3e jaar € 150.000). Het negatieve exploitatiesaldo t/m 2029 wordt volledig gedekt uit het ABR. In 2030 ontstaat er een negatief saldo op de Reserve ABR van € 227.792. Hierdoor is het nodig om een taakstelling aan het GWA op te dragen voor bezuinigingen op de exploitatie in de komende jaren.

Ontwikkeling BWS

Op het moment van schrijven aan de Kadernota 2026 ligt er nog geen vastgestelde begroting 2026-2029 voor de BWS. Hierdoor is de exploitatie budgetneutraal opgenomen en blijft de Reserve BWS de komende jaren in saldo gelijk. Het streven is om bij de vaststelling van de programmabegroting 2027-2030 de juiste mutaties te verwerken en door te voeren in de exploitatie en Reserve BWS. Gezien de huidige ontwikkelingen en het negatieve exploitatiesaldo, is het niet ondenkbaar dat de Reserve BWS vanaf 2028 een negatief saldo laat zien. Ook hier wordt er een taakstelling opgedragen en zal deze te zijner tijd uitgewerkt worden.

Bijlagen

Gemeente Ameland

Bijlage 1: Eerste begrotingswijziging 2026

Eerste begrotingswijziging 2026 (Effecten jaarrekening 2025, budgettaire aanpassingen 2026)						
Programma	**Activiteitengroep**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
1	Bestuur	1.064.539	1.074.933	114.918	117.502	158.508
1	Openbare orde en veiligheid	-	-22.198	-6.596	944	29.821
2	Algemene voorzieningen	-10.028	7.140	7.140	7.140	7.140
2	Musea en culturele voorzieningen	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
2	Maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	84.541	3.328	6.720	8.094	15.868
2	Jeugdhulpwet	30.459	30.459	30.459	30.459	30.459
2	Participatiewet	9.190	9.465	9.749	10.041	18.921
3	Openbaar prim. en voortgez. onderwijs	-	-	-	-	-
3	Lokaal onderwijsbeleid	46.653	1.933	1.933	1.933	1.933
4	Infrastructuur	-51.366	-1.160.500	-233.000	662.446	1.081.697
4	Openbare ruimte	336.000	-	-	-	-
4	Afval en milieu	30.848	30.848	30.848	30.848	30.848
4	Ruimtelijke ordening	54.500	3.000	3.000	3.000	3.000
5	Toerisme	-44.150	-41.650	-41.650	-41.650	-41.650
5	Overige sectoren	-12.492	-13.617	-14.775	-14.775	-14.775
6	Duurzaamheid	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
6	Energietransitie	-200.000	-	-	-	-
7	Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	-89.727	-155.450	-190.844	-225.936	-221.745
7	Volkshuisvestingbeleid	-105.785	-	-	-	-
Overhead	Overhead	172.381	210.675	202.350	208.768	464.217
Dekkingsmiddelen	Huren en pachten	-	-	-	-	-
Dekkingsmiddelen	Gemeentefonds	-326.970	-770.171	-332.971	546	-236.561
Dekkingsmiddelen	Belastingen	-51.515	-51.515	-51.515	-51.515	-51.515
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	-950.378	253.639	330.355	-447.758	-650.915
Dekkingsmiddelen	Retributies	21.625	11.625	11.625	11.715	15.769
Totaal effect eerste wijziging		**33.325**	**-553.056**	**-97.254**	**336.802**	**666.020**

Bijlage 2: Tweede begrotingswijziging 2026

Tweede begrotingswijziging 2026 (Effecten van besluiten ná vaststellen meerjarenbegroting 2026-2029)											
Programma	**Activiteitengroep**	**Krediet**		**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**Datum**	**Besluit**	**Toelichting**
1	Openbare Orde en Veiligheid	-	Lasten	7.500	3.750	3.750	3.750	3.750	09/09/2025	College	Jaarlijkse bijdrage natuurbrandbestrijding
1	Openbare Orde en Veiligheid	-	Lasten	10.000	-	-	-	-	06/01/2026	College	Uitvoeringsplan 2026 integraal veiligheidsplan
1	Bestuur	-	Lasten	-	29.304	30.623	28.001	40.796	21/04/2026	College	Bijgesteld obv conceptbegroting GR de Waddeneilanden 2027 (obv raadsbesluit april 2026)
1	Bestuur	-	Lasten	7.000	8.250	8.250	8.250	8.250	18/05/2026	Raad	Aanschaf Debatrijk
2	Musea en culturele voorzieningen	-	Baten	5.000	9.999	9.999	9.999	9.999	20/01/2026	College	Uitbreidingsovereenkomst Erfpachtcanon Oosterlaan 29
2	Algemene Voorzieningen	-	Lasten	12.630	-	-	-	-	10/02/2026	College	Desinvestering maxmobielen
2	Algemene Voorzieningen	-	Lasten	4.000	-	-	-	-	10/02/2026	College	Aanschaf duwstrandrolstoelen
2	Maatschappelijke ondersteuning (wmo)	-	Lasten	40.000	-	-	-	-	17/02/2026	College	Hybride zorgteam begeleid en beschermd wonen
2	Maatschappelijke ondersteuning (wmo)	-	Lasten	-62.021	-	-	-	-	17/02/2026	College	Hybride zorgteam begeleid en beschermd wonen
2	Algemene Voorzieningen	-	Lasten	7.000	-	-	-	-	04/05/2026	College	Beëindiging 65+ regeling busvervoer Qbuzz
2	Algemene Voorzieningen	-	Lasten	3.539	-	-	-	-	06/01/2026	College	SPUK IDO
2	Algemene Voorzieningen	-	Baten	3.539	-	-	-	-	06/01/2026	College	SPUK IDO
2	Algemene Voorzieningen	-	Lasten	4.000	-	-	-	-	06/01/2026	College	Vliegwielbudget 4k bibliotheek
2	Algemene Voorzieningen	-	Baten	4.000	-	-	-	-	06/01/2026	College	Vliegwielbudget 4k bibliotheek
2	Algemene Voorzieningen	-	Lasten	6.000	-	-	-	-	06/01/2026	College	Vliegwielbudget 6k SSWA
2	Algemene Voorzieningen	-	Baten	6.000	-	-	-	-	06/01/2026	College	Vliegwielbudget 6k SSWA
4	Infrastructuur	-	Lasten	255.000	-	-	-	-	27/10/2025	Raad	Civieltechnische werkzaamheden Paasduinweg
4	Infrastructuur	-	Lasten	882.600	-	-	-	-	31/03/2026	College	Bijstellen onderhoudskosten riolering obv jaarplan (tlv reserve)
4	Infrastructuur	-	Lasten	-882.600	-	-	-	-	31/03/2026	College	Bijstellen onderhoudskosten riolering obv jaarplan (reserve)
4	Infrastructuur	-	Lasten	1.408.403	-	-	-	-	31/03/2026	College	Bijstellen onderhoudskosten wegen obv jaarplan (tlv reserve)
4	Infrastructuur	-	Lasten	17.500	17.500	17.500	17.500	17.500	Volgt nog	College	Lobby veerdienst
4	Ruimtelijke ordening	-	Baten	63.634	-	-	-	-	08/07/2025	College	Collegevoorstel budget soortenmanagementplan Ameland
4	Ruimtelijke ordening	-	Lasten	72.450	-	-	-	-	08/07/2025	College	Collegevoorstel budget soortenmanagementplan Ameland
4	Afval en Milieu	-	Lasten	10.000	-	-	-	-	11/08/2026	College	Bestrijding Amerikaanse rode rivierkreeft
6	Energietransitie	-	Lasten	50.000	-	-	-	-	16/12/2025	College	Samenwerkingsovereenkomst energiehubregisseur

Tweede begrotingswijziging 2026 (Effecten van besluiten ná vaststellen meerjarenbegroting 2026-2029)											
6	Energietransitie	-	Baten	50.000	-	-	-	-	16/12/2025	College	Samenwerkingsovereenkomst energiehubregisseur
6	Energietransitie	-	Lasten	40.000	-	-	-	-	10/02/2026	College	Subsidie Slimme energiesystemen NESSIE
6	Energietransitie	-	Baten	40.000	-	-	-	-	10/02/2026	College	Subsidie Slimme energiesystemen NESSIE
7	Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	-	Lasten	863.580	-	-	-	-	27/10/2025	Raad	Onrendabel deel bouw Paasduinweg
7	Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	-	Baten	366.385	-	-	-	-	27/10/2025	Raad	Baten brandverzekering en Regio Deal voor nieuwbouw Paasduinweg
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	-	Baten	752.195	-	-	-	-	27/10/2025	Raad	Onttrekking reserve projecten voor nieuwbouw Paasduinweg
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	-	Baten	253.000	-	-	-	-	10/02/2026	Raad	Activa Oosterlaan 29 naar GWA
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	-	Lasten	253.000	-	-	-	-	10/02/2026	Raad	Activa Oosterlaan 29 naar GWA
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	2.355.000		pm	pm	pm	pm	pm	27/10/2025	Raad	Krediet beschikbaarstellen Paasduinweg (7woningen)
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	-	Baten	1.408.403	-	-	-	-	31/03/2026	College	Bijstellen onderhoudskosten wegen obv jaarplan (reserve)
				57.426	**48.805**	**50.124**	**47.502**	**60.297**			

Bijlage 3: Derde begrotingswijziging 2026

Derde begrotingswijziging 2026 (Effecten van nieuw beleid bij Kadernota 2026)											
Programma	**Activiteitengroep**	**Omschrijving**	**financiële omvang**	**eenmalige of structurele lasten**	**Baten/ lasten**	**startjaar**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
1	Bestuur	Inhuur overbrengen oud archief en GWA-woningdossiers	30.000	Eenmalig	Lasten	2027	-	30.000	-	-	-
2	Algemene Voorzieningen	Verhogen subsidie aan SWA voor preventief medewerker middelengebruik	25.000	Structureel	Lasten	2027	-	25.000	25.000	25.000	25.000
2	Algemene Voorzieningen	DVO gemeente Noardeast Fryslan voor complexe inkoopprocedures in Sociaal Domein/Wmo	20.000	Structureel	Lasten	2027	-	20.000	20.000	20.000	20.000
4	Openbare ruimte	Opstellen beheerplan openbare ruimte	35.000	Eenmalig	Lasten	2027	-	35.000	-	-	-
4	Ruimtelijke ordening	Verhogen/aanvullen subsidieplafond dorpsvernieuwing	74.000	Structureel	Lasten	2026	-	74.000	74.000	74.000	74.000
4	Openbare ruimte	DVO voor BOA Samenwerking met gemeenten Leeuwarden/Noard-East	50.000	Structureel	Lasten	2027	-	50.000	50.000	50.000	50.000
4	Openbare ruimte	Formatie voor handhavingsjurist	pm	Structureel	Lasten	2027	-	96.676	100.307	103.316	106.416
4	Infrastructuur	Pilot betonnen prefab platen Galgeslootpad	90.000	Kapitaallasten	Lasten	2026	3.000	4.740	4.680	4.620	4.560
4	Infrastructuur	Extra krediet verbreden Pietje Miedenweg	85.000	Kapitaallasten	Lasten	2026	4.250	5.865	5.780	5.695	5.610
4	Infrastructuur	Voorbereidingskrediet aanpassing strandwegen Nes en Buren + Oranjeweg	5.125.000	Kapitaallasten	Lasten	2028	-	-	100.000	238.000	324.000
4	Infrastructuur	Voorbereidingskrediet versterking historisch straatbeeld Hollum Zuid gekoppeld aan rioolvervanging	100.000	Kapitaallasten	Lasten	2027	-	-	-	-	-
4	Openbare ruimte	B-speellocaties	225.000	Kapitaallasten	Lasten	2027	-	22.500	26.550	26.100	25.650
4	Openbare ruimte	Vervanging tunnels golfbaan	217.800	Kapitaallasten	Lasten	2026	8.712	12.894	12.720	12.545	12.371
4	Openbare ruimte	Extra krediet Oosterhiemweg + parkeerplaatsen Pumptrackbaan	95.000	Kapitaallasten	Lasten	2027	-	4.750	6.555	6.460	6.365
5	Toerisme	Onderzoek certificering duurzaam toerisme	25.000	Eenmalig	Lasten	2027	-	25.000	-	-	-
6	Energietransitie	Dataanalyse en motivatie voor instelling EMS	10.000	Eenmalig	Lasten	2027	-	10.000	-	-	-
6	Duurzaamheid	Reservering onrendabele top en samenhangende financiële risico's - IKW subsidie aanvraag	1.000.000	Structureel	Lasten	2027	-	200.000	300.000	200.000	300.000
6	Energietransitie	EMS bij de Sporthal	40.000	Kapitaallasten	Lasten	2027	-	2.667	3.413	3.360	3.307
6	Energietransitie	EMS bij de Ambla	40.000	Kapitaallasten	Lasten	2027	-	2.667	3.413	3.360	3.307
7	Volkshuisvestingbeleid	SVN Startersleningen saldo ophogen	450.000	Rentelasten	Lasten	2027	-	9.000	9.000	9.000	9.000
7	Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	Opstellen strategisch voorraadbeleid. Aanvullend budget	25.000	Eenmalig	Lasten	2027	-	25.000	-	-	-

Derde begrotingswijziging 2026 (Effecten van nieuw beleid bij Kadernota 2026)											
7	Volkshuisvestingbeleid	Uitvoeren van verdere benodigde onderzoeken en opstellen volkshuisvestingprogramma	25.000	Eenmalig	Lasten	2027	-	25.000	-	-	-
7	Volkshuisvestingbeleid	Realisatie inpandige stallingsruimte 't Noorderlicht	40.000	Eenmalig	Lasten	2027	-	40.000	-	-	-
7	Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	Verwerking complexbeheerplan GWA in de begroting (excl. kapitaallasten)	pm	Structureel	Lasten	2026	-10.776	924.438	858.693	849.914	758.371
7	Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	Verwerking complexbeheerplan GWA in de begroting (kapitaallasten)	0	Kapitaallasten	Lasten	2026	22.828	44.768	44.311	43.854	37.965
Overhead	Overhead	Nieuwe Digitale Werkplek Omgeving (DWO)	72.000	Eenmalig	Lasten	2027	-	72.000	-	-	-
Overhead	Overhead	Externe inhuur uitvoering VIC - Financiën	15.000	Structureel	Lasten	2026	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Overhead	Overhead	Externe inhuur - Actualisatie en opstellen financieel beleid - Financiën	20.000	Eenmalig	Lasten	2027	-	20.000	-	-	-
Overhead	Overhead	Uitbereiding dienstauto's (+1) op Ameland	0	Structureel	Lasten	2027	-	6.500	6.500	6.500	6.500
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	Onttrekking reserve projecten tegenover investeringsprojecten (IKW)	1.000.000	Structureel	Baten	2027	-	200.000	300.000	200.000	300.000
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	Verwerking complexbeheerplan GWA in de begroting (excl. kapitaallasten) - verwerking ABR Reserve	pm	Structureel	Baten	2026	-77.675	813.773	712.161	667.832	574.592
		Totaaltelling effecten nieuw beleid					**120.689**	**789.690**	**653.762**	**828.893**	**912.830**
		Waarvan via activastaat, als kapitaallasten, opgenomen in Vierde Begrotingswijziging					38.790	109.850	216.422	352.995	432.134
		Waarvan direct via exploitatierekening, dus exclusief kapitaallasten, in deze Derde Begrotingswijziging					**81.899**	**679.841**	**437.339**	**475.898**	**480.696**

Bijlage 4: Vierde begrotingswijziging 2026

Vierde begrotingswijziging 2026 (Effecten van aangepaste activastaat)							
Programma	**Activiteitengroep**		**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
1	Bestuur	Toegerekende rente	0	0	0	0	-594
1	Openbare orde en veiligheid	Afschrijvingen	546	546	546	546	546
1	Openbare orde en veiligheid	Toegerekende rente	186	175	164	153	-148
2	Algemene voorzieningen	Afschrijvingen	11.625	12.435	12.435	12.435	11.301
2	Algemene voorzieningen	Toegerekende rente	2.473	2.901	3.193	2.786	688
2	Musea en culturele voorzieningen	Toegerekende rente	0	0	0	0	-1.364
3	Lokaal onderwijsbeleid	Afschrijvingen	0	0	0	0	-12.786
3	Lokaal onderwijsbeleid	Toegerekende rente	0	0	0	0	-3.096
4	Afval en milieu	Afschrijvingen	4.712	4.712	32.212	28.774	16.231
4	Afval en milieu	Toegerekende rente	638	544	450	4.206	1.058
4	Infrastructuur	Afschrijvingen	37.232	-43.018	17.507	67.507	364.751
4	Infrastructuur	Toegerekende rente	-13.727	13.998	-77.241	-73.381	-37.007
4	Openbare ruimte	Afschrijvingen	-52.760	51.284	45.534	38.959	1.786
4	Openbare ruimte	Toegerekende rente	-8.841	-13.948	12.964	11.653	4.891
4	Ruimtelijke ordening	Afschrijvingen	0	0	0	0	-750
4	Ruimtelijke ordening	Toegerekende rente	0	0	0	0	-60
6	Energietransitie	Afschrijvingen	2.000	7.334	7.334	7.334	7.334
6	Energietransitie	Toegerekende rente	280	10.240	11.693	11.547	11.400
7	Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	Afschrijvingen	22.828	22.828	22.828	22.828	22.828
7	Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	Toegerekende rente	0	21.939	21.483	21.026	15.137
7	Volkshuisvestingbeleid	Toegerekende rente	-7.000	-7.000	2.000	2.000	2.000
Overhead	Overhead	Afschrijvingen	25.665	25.665	25.665	25.665	12.800
Overhead	Overhead	Toegerekende rente	-29.002	10.453	9.940	9.426	3.922
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	Afschrijvingen	-1.572	-31.062	104.832	75.582	66.880
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	Toegerekende rente	54.994	-39.302	15.355	10.585	3.174
	Totaal		**50.277**	**50.724**	**268.893**	**279.630**	**490.923**